

Møteinnkalling

Utval:	Fylkeseldrerådet i Hordaland
Møtestad:	SUNNHORDLAND, Fylkeshuset, Agnes Mowinckelsgt. 5, Bergen
Dato:	05.09.2019
Tid:	09:30

Program

- 09.30 – 10.00 Orientering om budsjett v/rep. for øk. og org
- 10.00 – 10.20 Orientering om Den kulturelle spaserstokken v/Marianne Ose Askvik, spesialrådgjevar, kultur- og idrettsavd.
- 10.20 – 10.30 Pause
- 10.30 – 10.50 Orientering om aldersvennleg transport v/ Målfrid Vik Sønstabø, direktør Skyss
- 10.50 – 12.00 Sakshandsaming
- 12.00 – 12.30 Lunsj
- 12.30 – 15.00 Sakshandsaming

Oppmodar om at avklaring om habilitet vert meldt i forkant av møtet.

Dersom nokon av utvalet sine medlemmer ikkje kan møta og må melda forfall, vert dei bedne om å gjere dette snarast ved å fylle ut skjemaet på www.hordaland.no/forfall.

Innkallinga gjeld valde medlemmer i fylkeseldrerådet i Hordaland. Ved eventuelt forfall frå faste medlemmer vil varamedlemmer bli kalla inn særskilt.

Gunda Falao Sparre
leiar

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 55/19	Godkjenning av møteinnkalling		
PS 56/19	Godkjenning av møtebok forrige møte		
PS 57/19	Godkjenning av sakliste		
PS 58/19	Referatsak (meldingar)		
RS 19/19	Tildeling av statlege midlar til TT-ordninga	2018/16480	
RS 20/19	SAK: "Leve hele livet" - Stortingsmelding 15 (2017 - 2018)	2018/16480	
RS 21/19	Pasienttransport av eldre frå sjukehus til heimkommune på natta	2018/16480	
RS 22/19	Nominasjon av representantar til fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune for perioden 2019 - 2023	2019/13722	
RS 23/19	Høyring om namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsdalen	2018/16480	
RS 24/19	KS sitt nettverk for aldersvennlege samfunn 2019/2020	2018/16480	
RS 25/19	Budsjettstatus for fylkeseldrerådet - august 2019	2018/16480	
PS 59/19	Ymse		
PS 60/19	Høyring av forslag til endringar i helsepersonellova § 29 c	2018/16480	
PS 61/19	Høyringssvar - NOU 2019:10 - Openhet i grenseland	2018/16480	
PS 62/19	Høyring - utvidelse av rettighetsbestemmelsen om brukarstyrt personleg assistanse for bestemte personar over 67 år	2018/16480	
PS 63/19	Oppnemning av representantar til brukarutvalet ved Haraldsplass diakonale sykehus	2018/16480	
PS 64/19	Innspel frå fylkeseldrerådet til budsjett 2020	2018/16480	
PS 65/19	Planlegging av Haustkonferansen 2019	2018/16480	
PS 66/19	Årsmelding 2019 for fylkeseldrerådet i Hordaland, 1. utkast	2018/16480	

PS 55/19 Godkjenning av møteinnkalling

PS 56/19 Godkjenning av møtebok forrige møte

PS 57/19 Godkjenning av sakliste

PS 58/19 Referatsak (meldingar)

Brukarorganisasjonar og fylkeskommunale råd

Dato: 05.07.2019
Vår ref.: 2019/10024-5
Saksbehandlar: rolrose
Dykkar ref.:

Tildeling av statlege midlar til TT-ordninga

Samferdselsdepartementet har i brev av 28.06.2019 (vedlagt) tildelt Hordaland fylkeskommune 28,5 mill kr til TT-ordninga for 2. halvår 2019. Tildelinga er i samsvar med søknaden. Ifylgje departementet sine retningslinjer for ordninga, er det rullestolbrukarar og blinde/sterkt svaksynte som skal nytta godt av denne tilleggsløyvinga. Det inneber at det per d.d. er 2.540 brukarar som får auka kvote.

I søknaden til departementet tok me utgangspunkt i at utnyttingsgraden hjå brukarane ville vera 70%. Dette ut frå våre egne erfaringar med utnyttingsgrad av dei fylkeskommunale kvotane. Dette inneber at det vert fordelt ut 40,6 mill kr for 2. halvår. Fylkeskommunen tek med dette ein finansiell risiko. Departementet skriv om dette:

Vi minner for ordens skyld om at når disse midlene er tildelt, har fylkeskommunene ikke bare ansvar for gjennomføring, men også et finansielt ansvar. Samferdselsdepartementet ber mottakende fylkeskommuner om å følge kostnadsutviklingen tett gjennom året. Dersom det i løpet av året viser seg at tildelte midler ikke er tilstrekkelig til å dekke 200 enkeltreiser for hver bruker, kan fylkeskommunen foreta kutt i tildelingen til den enkelte bruker.

Tildeling av fylkeskommunal kvote er differensiert mellom rullestolbrukarar/blinde/sterkt svaksynte og rullestolbrukarar med elektrisk rullestol i forholdet kr 7.500/kr 9.500. I fordelinga av den utvida kvoten har me lagt til grunn same forholdet. Dette er gjort fordi brukarar med elektrisk rullestol har vesentleg høgare gjennomsnittleg turpris med drosje enn andre brukargrupper. Me syner og til at departementet legg til grunn at utover departementet sine retningslinjer for den utvida ordninga gjeld fylkeskommunen sitt eige regelverk for TT-ordninga.

Dette inneber at:

- brukarar med elektrisk rullestol får kr 18.300 i ekstra kvote for 2. halvår
- brukarar med manuell rullestol/blinde/sterkt svaksynte får kr 14.400 i ekstra kvote for 2. halvår

Me legg opp til at dei aktuelle brukarane skal få fylt på kortet med ny kvote innan utgangen av veke 28. Den einskilde brukar får brev om dette.

Departementet legg opp til å vidareføra ordninga med utvida kvotar til einskilde brukargrupper. Det må likevel søkast kvart år, men ein kan truleg leggja til grunn at Vestland fylkeskommune får midlar i 2020 og vidare framover.

Håkon Rasmussen
fylkesdirektør samferdsel

Rolf Rosenlund
seksjonsleiar

Sendt til:

Norges Blindeforbund Hordaland

FFO Hordaland

SAFO Sørvest

Eldrerådet

Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref	Vår ref	Dato
	18/2422-44	28. juni 2019

Utvidet TT-ordning – Tildeling av midler for 2. halvår 2019

Vi viser til vårt brev datert 28. mars 2019 med invitasjon til å søke om midler til den utvidede TT-ordningen for brukere med særskilt behov for 2. halvår 2019. Samferdselsdepartementet har mottatt 10 søknader. Vi takker alle som har sendt søknad.

For 2. halvår 2019 har Stortinget bevilget 45 mill. kroner til utvidelse av den utvidede TT-ordningen til flere fylkeskommuner. I tillegg kommer ubrukte midler som er satt av til videreføring av ordningen. Samferdselsdepartementet tildeler med dette midler for 2. halvår 2019 til følgende fylkeskommuner:

Hedmark:	10 300 000 kr
Hordaland:	28 500 000 kr
Telemark:	7 303 519 kr
Nordland:	9 600 000 kr
Oppland:	8 520 000 kr

I forbindelse med utbetalingen av midlene ber vi om at informasjon om bankkontonummer som skal benyttes til utbetaling sendes til khe@sd.dep.no med kopi til postmottak@sd.dep.no, så raskt som mulig og senest inn 7 virkedager.

I vurderingen av tildeling har departementet lagt vekt på kriteriene for tildeling i retningslinjene for utvidet TT-ordning:

- Hver bruker som omfattes skal tildeles 200 enkeltreiser i året eller tilsvarende kronebeløp (100 enkeltreiser i 2. halvår 2019).
- Kvalitet i fylkeskommunenes fremstilling i søknaden og realistisk budsjettering.
- Hvor raskt man kan komme i gang med tilbudet.

Postadresse
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo
postmottak@sd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.sd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 904

Avdeling
Kollektivtransport- og
baneavdelingen

Saksbehandler
Knut Hesthammer
22 24 82 31

Midlene er ment å dekke fritidsreiser for brukere som på grunn av nedsatt funksjonsevne ikke kan benytte ordinær kollektivtransport. Midlene skal brukes i tråd med retningslinjene for den utvidede TT-ordningen (vedlagt). Ut over dette gjelder fylkeskommunens eget regelverk for TT-ordningen. Det skal rapporteres på bruk av midlene i tråd med retningslinjene, og ev. ubrukte midler skal tilbakebetales departementet. Vi tar forbehold om at departementet eller Riksrevisjonen kan kontrollere at midlene blir brukt etter forutsetningene.

Vi minner for ordens skyld om at når disse midlene er tildelt, har fylkeskommunene ikke bare ansvar for gjennomføring, men også et finansielt ansvar. Samferdselsdepartementet ber mottakende fylkeskommuner om å følge kostnadsutviklingen tett gjennom året. Dersom det i løpet av året viser seg at tildelte midler ikke er tilstrekkelig til å dekke 200 enkeltreiser for hver bruker, kan fylkeskommunen foreta kutt i tildelingen til den enkelte bruker.

Med hilsen

Anne-Lise Junge Jensen (e.f.)
avdelingsdirektør

Knut Hesthammer
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Akershus fylkeskommune
Aust-Agder fylkeskommune
Buskerud fylkeskommune
Finnmark fylkeskommune
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Møre og Romsdal fylkeskommune
Norges Blindforbund
Norges Handikapforbund
Oslo kommune - Byrådet
Rogaland fylkeskommune
Sogn og Fjordane fylkeskommune
Troms fylkeskommune
Trøndelag fylkeskommune
Vest-Agder fylkeskommune
Vestfold fylkeskommune
Østfold fylkeskommune

Adresseliste

Hedmark fylkeskommune	Postboks 4404 Bedriftssenteret	2325	HAMAR
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	LILLEHAMMER
Telemark fylkeskommune	Fylkeshuset	3706	SKIEN

Dei kommunale eldreråda i Hordaland
Dei kommunale eldreråda i Sogn og Fjordane

Dato: 08.07.2019
Vår ref.: 2018/16480-104
Saksbehandlar: marsolh

SAK: "Leve hele livet" - Stortingsmelding 15 (2017 - 2018)

Eldrerådet i kommunen er eit viktig ledd i gjennomføringa av stortingsmelding nr. 15, «Leve hele livet» - ei kvalitetsreform for eldre. Fylkeseldreråda i Hordaland og Sogn og Fjordane oppmodar difor alle kommunale eldreråd til å delta aktivt i arbeidet med å setja i verk kvalitetsreforma. Det vil vel vera naturleg at eldrerådet vert representert i kommunale arbeidsgrupper/råd/utval som arbeider med gjennomføringa av reforma «Leve hele livet», og at eldrerådet bidreg til at reforma vert gjennomført på tilfredsstillande måte.

Fylkeseldreråda i Hordaland og Sogn og Fjordane er representerte i Fylkesmannen i Vestland si støttegruppe for gjennomføring av kvalitetsreforma «Leve hele livet». Fylkesmannen har, som kjent, hovudansvaret for gjennomføringa av «Leve hele livet» i Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune, det vil seie nye Vestland fylkeskommune.

Det vert jamleg sendt ut informasjon frå helsedirektoratet om arbeidet. Den sist utsendte informasjonen finn de på nettet. Ved å trykka på linkane nedanfor, kjem de direkte til nyttig informasjon.

<https://www.helsedirektoratet.no/leve-hele-livet-kvalitetsreformen-for-eldre>

<https://omsorgsforskning-midt.no/.../stortingsmelding-nr-15-leve-hele-livet-en-kvalitet...>

Fylkeseldreråda i Hordaland og Sogn og Fjordane ynskjer dei kommunale eldreråda lykke til i arbeidet med «Leve hele livet».

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre

leiar

Fylkeseldrerådet i Sogn og Fjordane

Harald Ekroll

leiar

HELSE VEST
HELSE BERGEN
HELSE FONNA
HARALDSPASS DIAKONALE SYKEHUS

Dato: 10.07.2019
Vår ref.: 2018/16480-106
Saksbehandlar: marsolh

Pasienttransport av eldre frå sjukehus til heimkommune på natta

Eldre pasientar har blitt skrivne ut frå sjukehus og køyrde heim i ambulanse frå sjukehus til kommunane om natta.

Fleire store oppslag i media har gjeve innsyn i korleis helseføretaka har brukt ambulanse til natt-transport av pasientar. I 2018 vart over 1500 eldre personar over 74 år køyrde i ambulanse om natta. Desse skulle ikkje *til* sjukehus, men *frå* sjukehus til anten sjukeheim i heimkommunen eller eigen heim.

Desse pasientane har blitt køyrde ut av sjukehus mellom midnatt og kl. 05.00 om morgonen. Pasientane blir vekke midt på natta for å bli køyrde heim. Dei må bytte seng og rom, og kjem i nye omgivnader fordi helseføretaka har bestemt at slik skal det vera.

Skal ein til egen heim, søv dei fleste eventuelle pårørande på denne tida av døgnet. Må ein heim i ambulansetransport er ein truleg så dårleg at ein treng hjelp også i egen heim, men heimesjukepleie er også lågast bemanna på denne tida av døgnet.

Respekt, omsorg og kvalitet på helsetenesta er, slik fylkeseldrerådet i Hordaland ser det, på eit lågt nivå når slik transport blir utført i helseføretaka våre.

Helseføretaka grunngav natt-transporten med at ambulansane skal vera meir tilgjengelege for oppdrag på dagtid.

Helseminister Bent Høie gjekk straks ut og sa stopp av slik transport om natta.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er opprørt over at slik transport har gått føre seg.

Spørsmål frå fylkeseldrerådet i Hordaland til helseføretaka:

Skjer slik transport på natta framleis i helseføretaka, eller blir det no nytta ein verdig transport av pasientar ut av sjukehus til sjukeheim eller egen heim? Kva rutinar og reglar vert praktiserte no?

Fylkeseldrerådet i Hordaland ber om snarleg svar, slik at svaret kan verta gjort kjent for rådet i neste møte, 05.09.19.

Gunda Falao Sparre
leiar
fylkeseldrerådet i Hordaland

Hordaland fylkeskommune - fylkeseldrerådet i Hordaland
Postboks 7900
5020 Bergen

Att. Marielle Solheim

Dykkar ref:
2018/16480-106

Vår ref:
2019/2362 - 21348/2019

Sakshandsamar:
Sverre Kolbeinsen Lien tlf 52732000

Dato:
11.07.2019

Pasienttransport av eldre frå sjukehus til heimkommune

Spørsmål frå fylkeseldrerådet i Hordaland til helseføretaka:

Helse Fonna tilstreber å unngå praksis som omfattar transport av pasientar frå sjukehus til hjemmet på nattestid.

Helse Fonna tilstreber å ta hensyn til når på døgnet utskrivning fra sykehus gjennomføres. Dette er en dialog mellom blant annet pasient, pårørende, behandlingsansvarlig lege, AMK, ambulansetjenesten og eventuelt kommunen ved utskrivelse.

Helse Fonna har samhandlingsavtaler med kommunene som tilsier at «utskrivning av pasienter skal skje så tidlig som mulig på dagen. Pasienter skal tas imot i kommunen senest 20.30»

Interne rutiner i Helse Fonna tilsier at en skal unngå grønne transportoppdrag på kveld og nattestid.

Helse Fonna har ambulanseressurser i drift etter behovet. Det er for eksempel ambulanser som bare kjører på dagtid for å sikre at en gjennomfører flest transportoppdrag i normalarbeidstid. Helse Fonna skalerer ned antall ambulanser på kveld og natt, i relasjon til dagtid.

På kveld tilstrebes det å minimere antall grønne transport oppdrag for å sikre beredskap til befolkningen i akutte situasjoner.

Vennlig hilsen

Olav Klausen
Administrerende direktør

Pensjonistforeiningar i Hordaland og Sogn og
Fjordane
Kommunale eldreråd i Hordaland og Sogn og
Fjordane
Organisasjonar som representerer eldre

Dato: 03.07.2019
Vår ref.: 2019/13722-1
Saksbehandlar: marsolh

Nominasjon av representantar til fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune for perioden 2019 - 2023

09.09.19 er det kommunestyre- og fylkestingsval, og ved årsskiftet vert noverande Sogn og Fjordane fylkeskommune og Hordaland fylkeskommune slått saman til Vestland fylkeskommune. I samband med dette skal det veljast medlemmer til fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune, og vi inviterer med dette organisasjonar som representerer eldre til å nominere kandidatar til fylkeseldrerådet.

Fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune skal ha ni medlemmer, der av to fylkestingsrepresentantar og sju medlemmer valde etter forslag frå organisasjonar som representerer eldre. Fleirtalet av medlemmane i fylkeseldrerådet skal på valtidspunktet ha fylt 60 år.

Forslag til medlemmer vert lagt fram for valnemnda og fylkestinget under det konstituerande fylkestinget 15.-16.10.19, og det er fylkestinget som vedtar samansetninga av fylkeseldrerådet. Fylkeseldrerådet vert vald for den fylkeskommunale valperioden, og rådet vel sjølv sin leiar og nestleiar blant medlemmane.

Namn på kandidatar og grunngeving for nomineringa sendast til folkevalde@hfk.no innan 31.08.2019.

Vi oppmodar til å nominere samfunnsengasjerte kandidatar av fleire kjønn, og gjer merksam på at all sakshandsaming i fylkeskommunen er elektronisk (naudsynt opplæring vil bli gjett). Nominerte kandidatar må ha gjeve skriftleg samtykke, ha stemmerett ved valet, og vere folkeregistert i fylket på tidspunktet for valet.

Fylkeseldrerådet er rådgjevande organ for fylkeskommunen og har rett til å uttale seg i alle saker som angår eldre, og rådet kan også ta opp saker på eige initiativ. For utfyllande informasjon visast det til

- [Lov om kommuner og fylkeskommuner](#)
- [Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom](#)
- [Reglement for folkevalde organ i Vestland fylkeskommune](#)

Bertil Søfteland
leiar, fylkessekretariatet i Hordaland

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Notat

Dato: 15.07.2019
Arkivsak: 2018/16480-110
Saksbehandlar: marsoh

Til: Fylkeseldrerådet

Frå: Fylkesrådmannen

Høyring om namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsdalen

Hordaland fylkeskommune, ved samferdselsavdelinga, har hatt på [høyring forslag til namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsdalen](#) (direktelenke).

Blant forslaga frå fylkeskommunen til namn på haldeplassar var blant anna namnet «Haukeland». Fylkeseldrerådet har tidlegare engasjert seg i at Haraldplass diakonale sykehus bør inkluderast i busstopnamnet «Statsarkivet» (sjå blant anna brev frå fylkeseldrerådet til Skyss datert 09.11.17). På bakgrunn av dette har fylkeseldrerådet sendt inn høyringssvar om at bybanestoppnamnet «Haukeland» bør gå ut til fordel for, primært, *Haukeland-Haraldsplass*, eller sekundært, *Sjukehusa*. Høyringssvaret ligg vedlagt.

Det er fylkesutvalet som fattar endeleg vedtak om namna.

Høyringsfristen var 31.08.19, slik at sakshandsaminga måtte gå føre seg på e-post blant rådsmedlemene, og det var samrøystes tilslutning til forslaget.

Notat

Dato: 14.08.2019
Arkivsak: 2018/16480-116
Saksbehandlar: marsoh

Til: SAMFERDSELSAVDELINGA

Frå: Fylkeseldrerådet

Høyrings svar frå fylkeseldrerådet - Namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsdalen

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til invitasjon til å ytra seg om føreslåtte namn på haldeplassane på den framtidige Bybanen til Fyllingsdalen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland skal ha sitt første møte til hausten 5/9-2019, og kan difor ikkje formelt handsama høyringsnotatet. Høyringsnotatet vart difor handsama i arbeidsutvalet 15/7-2019, og forslag til høyrings svar blei sendt medlemmene i fylkeseldrerådet på e-post til godkjenning. Alle medlemmene har pr. e-post godkjent formuleringane nedanfor som rådet sitt høyrings svar.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har tidlegare engasjert seg i kva namn busshaldeplassane rundt Haukeland Universitetssjukehus og Haraldsplass Diakonale Sjukehus har. Rådet skreiv 9/11-2017 eit brev til Skyss om dette, der rådet gav uttrykk for at namnet Statsarkivet måtte bli endra til Haukeland og Haraldsplass sjukehus, altså at begge namna var med. Rådet har sidan 2017 ikkje endra syn på at det må gå fram av namnesetting på haldeplassar i området at det her ligg to sjukehus «tett i tett», og ikkje berre eitt.

Når det gjeld Bybanen, så vil det bli berre eitt stopp i området Årstad, medan det i dag er to busstopp (Statsarkivet og Haukeland nord.)

I høyringsnotatet blir det føreslått at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass, skal vera Haukeland sjukehus, altså framleis berre namnet på det eine sjukehuset som ligg til haldeplassen. Dette trass i at Haraldsplass Diakonale sjukehus er lokalsjukehuset til alle bydelane i Bergen kommune som ligg frå og med Bergenhus bydel og nordover. Haraldsplass Diakonale Sykehus er også lokalsjukehus for kommunane i Nordhordland. Fylkeseldrerådet vil også nemna at Haraldsplass Diakonale sjukehus har geriatri som sitt spesialområde, og at det difor vil vera mange eldre (og deira pårørande) som vil ha ærend på Haraldsplass.

I svaret frå Skyss på fylkeseldrerådet i Hordaland sitt brev av 9/11-2017, blei det hevda at det ville vera for tungvindt å ha to (eigen)namn på same haldeplassen, altså Haukeland og Haraldsplass sjukehus. Ut frå den argumentasjonen, og for å gjera det enkelt, føreslår fylkeseldrerådet i Hordaland primært at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass brukar stadnamna Haukeland- Haraldsplass, sekundært: Sjukehusa.

Vårt primære forslag vil angi staden, og skulle vere tilfredsstillande for både Haukeland sjukehus og Haraldsplass sjukehus. Vårt sekundære forslag seier at dette er haldeplassen for dei to sjukehusa som ligg her. Begge dei alternative namna som vi føreslår, vil gjøra det klart at dette er haldeplassen ein skal gå av for å koma til sjukehusa Haukeland og Haraldsplass.

Fylkeseldrerådet har ikkje kommentar til dei andre namna som er føreslått på Bybanestoppa til Fyllingsdalen.

Med venleg helsing
Hordaland fylkeseldreråd

Gunda Falao Sparre
leiar

NotatDato: 13.08.2019
Arkivsak: 2018/16480-115
Saksbehandlar: marsoh

Til: Fylkeseldrerådet

Frå: Fylkesrådmann

KS sitt nettverk for aldersvennlege samfunn 2019/2020

Til orientering har KS oppretta eit kommunalt nettverk for aldersvennlege samfunn for nemnde periode, og saman med dei andre kommunane i landet vart Hordaland fylkeskommune invitert til å søke om å ta del i nettverket. Etter fleire utsettingar var endeleg svarfrist for fylkeskommunen 12.08.19.

Hordaland fylkeskommune beslutta og svara tilbake at fylkeskommunen ikkje vil søke om deltaking denne perioden. I grunngjevinga for å ikkje søke skriv administrasjonen følgjande:

[...] tidspunktet for opprettinga av dette nettverket passar svært dårleg for Vestland fylkeskommune. Emna og fokusområdet som nettverket set søkelys på er relevant og viktig. Samstundes er det både politisk og administrativt for tidleg å peike på kven det er naturleg skulle deltatt i dette nettverket allereie no. I tillegg står vi ovanfor ein svært travel haust og vinter med å sikre at Vestland fylkeskommune får ein så god start som vi meistrar å legge til rette for. I det perspektivet er vi nokre gonger nøydde til å prioritere bort det som isolert sett er gode initiativ for å rekke over meir kritiske oppgåver.

Invitasjonen frå KS ligg vedlagt.

Fra: Ann-Solveig Hansteen (Ann-Solveig.Hansteen@ks.no)

Sendt: 06.06.2019 15:53:17

Til: Anne Berit Rafoss

Kopi:

Emne: Til politisk og administrativ ledelse - utlysning av deltagelse i kommunenettverk aldersvennlige lokalsamfunn

Vedlegg: Søknadsskjema nettverk AVLS.docx

Utllysning av deltagelse i kommunenettverk aldersvennlige lokalsamfunn 2019/2020

KS utlyser deltagelse i kommunenettverk aldersvennlige lokalsamfunn med oppstart ultimo august 2019.

Målgruppen er både administrativt ansatte og folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner, med spesielt ansvar for områder som berører aldersvennlige lokalsamfunn.

Aldersvennlige lokalsamfunn er tilgjengelige og inkluderende miljø som fremmer aktiv aldring. Det innebærer lokalsamfunn som legger til rette for at en aldrende befolkning kan få dekket sine primærbehov, delta i aktiviteter og utvikling, være mobile og ha sosiale nettverk. Aldersvennlige lokalsamfunn legger vekt på følgende områder:

- Universell utforming/utendørsområder og fysisk aktivitet
- Bolig
- Transport
- Samfunnsdeltagelse
- Medvirkning og kommunikasjon

For å kunne skape aldersvennlige lokalsamfunn er det avgjørende å jobbe på tvers av sektorer og legge til rette for medvirkning, slik at utvikling og aktiviteter utvikles i tråd med innbyggernes behov.

Hva får kommunene/fylkeskommunene:

- Kommunene og fylkeskommunene som er med i nettverket vil få inspirasjon og faglig påfyll. De vil også få nettverk med andre kommuner/fylkeskommuner og de vil lære av hverandre.

- Kommunene og fylkeskommunene som deltar får anledning til å medvirke til utvikling av et nasjonalt nettverk og modeller for aldersvennlige lokalsamfunn.

- Hver av kommunene/fylkeskommunene som er med vil få delta gratis med 3 personer pr samling. (Dette innebærer at KS dekker dagskonferanser inkludert lunsj).

Hva forventes av kommunene/fylkeskommunene:

- Det er en forventning om at søknad om deltagelse i nettverket er forankret hos rådmann/kommunalsjef/avdelingsdirektør/leder

- Det er en forventning om aktiv deltagelse på samlingene

- Det vil bli gitt «hjemmelekser» mellom samlingene

Om tilbudet:

Det vil totalt bli tilbudt 4 slike «nettverk», lokalisert i 4 ulike regioner.

Kommunenettverk 1 er planlagt lokalisert i Oslo-området (26.8.2019)

Kommunenettverk 2 er planlagt lokalisert i Stavanger-området (25.9.2019)

Kommunenettverk 3 er planlagt lokalisert i Trondheim (14.11.2019)

Kommunenettverk 4 er planlagt lokalisert i Tromsø- området (4.9.2019)

Uansett lokalisering vil disse «samlingene» være nasjonale, og dermed åpne for deltakelse fra hele landet, så her kan kommuner og fylkeskommuner møtes på tvers av geografi.

I januar/februar 2020 planlegger vi en felles samling i Oslo-området for alle de fire nettverkene.

De kommunene/fylkeskommunene som kommer med i nettverket nå vil kunne delta på den regionale samlingen samt felles samling i Oslo. Etter dette vil vi legge til rette for videreutvikling av nettverket.

Søknad om å få delta i nettverket

Vi har plass til mellom 80 og 100 kommuner/fylkeskommuner til sammen, de som ønsker å delta må sende en kort søknad til KS-postmottak ks@ks.no innen **24.juni 2019**.

De som får plass i nettverket, vil få epost om dette innen 28.juni 2019.

For mer informasjon:

For ytterligere informasjon kontakt prosjektkoordinator Anne Berit Rafoss

E-post: Anne.Berit.Rafoss@ks.no /mobil 92467192

Budsjettstatus for FYEL 14.08.19

	Regnskap	Budsjett inkl. endring	Avvik ift budsjett	Årsbudsjett
TOTALT	272 280	333 332	61 052	500 000
Fylkeseldreråd	13 729	333 332	319 603	500 000
Rådsmøter	128 036	0	-128 036	0
AU	12 260	0	-12 260	0
Kurs og konferanser	61 109	0	-61 109	0
Eigne arrangement	57 146	0	-57 146	0

Disponibelt resten av året

227 720

486 271

-128 036

-12 260

-61 109

-57 146

PS 59/19 Ymse

Arkivnr: 2018/16480-108

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	60/19	05.09.2019

Høyring av forslag til endringar i helsepersonellova § 29 c

Samandrag

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høyring forslag til endringar i helsepersonelloven § 29 c. Førseigna opnar for innsyn i, eller tilgjengeleggjering, av teiebelagde opplysingar for kvalitetssikring av helsehjelp eller eiga læring i tilfelle der helsepersonell tidligare har ytt helsehjelp til pasienten. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår å forenkle helsepersonell sin tilgang til opplysingar etter førseigna.

Høyringsfristen er 19.09.19.

Arbeidsutvalet har utarbeida forslag til høyringssvar, og de finn dette vedlagt.

Fylkeseldrerådet vert bedne om å setje seg inn i [høyringsnotatet](#) (direktelenke), og stille godt budde til diskusjon i møtet om eit eventuelt høyringssvar.

Forslag til vedtak

Høyringssvaret vert vedtatt slik det ligg føre.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Forslag til høyrings svar: Høring av forslag til endringer i helsepersonelloven § 29 c – enklere tilgang til helseopplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring

Fylkeseldrerådet i Hordaland handsama høyringsnotatet i møte 5. september 2019, sak PS XX/2019.

Departementet ber i notatet særleg om høyringsinstansane sitt syn på følgjande:

1. «Om det er behov for flere krav til dokumentasjon knyttet til tilgjengeliggjøring av opplysninger etter helsepersonellovens § 29 c, enn det som følger av øvrig lovverk» (s. 3 og 7 i notatet)
- 1b «Departementet ber herunder om høyringsinstansenes syn på om det bør lovfestes i bestemmelsen at det skal fremgå av journalen at annet helsepersonell er gitt helseopplysninger.» (s. 7)

Personvernet og loggføring

Fylkeseldrerådet i Hordaland er spesielt opptatt av at personvernet til pasientane blir tatt godt vare på, og at dette ikkje blir svekka i det nye forslaget til ordlyd for § 2c i helsepersonellova.

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner difor at det må gå fram av pasienten sin journal at anna helsepersonell er gitt helseopplysningar om pasienten.

I forslaget til ny § 2 c er det ikkje stilt krav om at det skal gå fram av pasienten sin journal kven som har lese i journalen og/eller kven opplysningar har blitt gjort tilgjengelege for, og kva for opplysningar som har blitt gjort tilgjengelege. Noverande § 2 c har slikt krav.

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at noverande formulering i § 2 c om dokumentasjon må bli ført vidare i ny § 2 c. Det er viktig at pasienten kan lesa i eigen journal kven som har hatt tilgang. Det er ikkje tilfredsstillande at loggføring skjer i eit meir sentralt register, slik departementet legg opp til. (s. 7 øvste hovudavsnitt). For pasienten vil ein slik generell oversiktslogg gjera det meir komplisert å følgje med.

Informasjon til pasienten: Samtykke

Fylkeseldrerådet meiner vidare at informasjonsplikta ovanfor pasienten ikkje er tydeleg nok i forslaget til ordlyd for ny § 2c. Det er føreslått denne ordlyden: «Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysningar gjerest tilgjengelege...» Her burde det, etter fylkeseldrerådet sitt syn, vore formulert krav til informasjon ovanfor pasienten om kva formålet er med slik tilgang for tidlegare behandlarar, og kva slik utviding av tilgang til journalen kan medføra med omsyn til personvernet. Det er spesielt viktig at pasienten blir gjort kjent med at ho kan motsetja seg at helsepersonell i ettertid kan få tilgang til journalen.

Føremålet med endringsforslaget til § 2 c.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har forståing for at helsepersonell ønskjer ei mindre arbeidskrevjande prosedyre for å få tilgang til journalopplysningar for eiga læring eller for kvalitetssikring av behandling. Rådet er difor ikkje i mot at det vert enklare å få relevante opplysningar. Forenklingane må likevel ikkje føra til at det blir *pasienten* som får det meir komplisert enn før med omsyn til å kunna følgja med på kven som les pasientjournalen. Forslaget om å sløyfa loggføring i sjølve pasientjournalen, og heller leggja informasjonen til ein meir sentralisert logg, vil ha slike følgjer.

Hordaland fylkeseldreråd

Gunda Falao Sparre
leiar

Arkivnr: 2018/16480-109

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	61/19	05.09.2019

Høyrings svar - NOU 2019:10 - Openhet i grenseland

Samandrag

I samråd med Barne- og familiedepartementet og Kunnskapsdepartementet har Helse- og omsorgsdepartementet sendt på høyring NOU 2019:10 Openhet i grenseland (bilete, film og lydopptak i helse- og omsorgstenesta, barnevernet, skulen og barnehagen).

I rådsmøtet 19.06.19, under PS 50/2019, fatta fylkeseldrerådet følgjande vedtak: «Fylkeseldrerådet AU får i oppdrag å utforma eit høyrings svar til NOU 2019:10 «Openheit i grenseland». Forslag til høyrings svar vert lagt fram for fylkeselderådet sitt møte den 05.09.2019.»

AU har utarbeida forslag til høyrings svar, som de finn vedlagt. Merk at det er innarbeida ulike alternativ i forslaget, og rådsmedlemene bør sette seg godt inn i del IV.

Høyringsbrev og sjølv høyringsnotatet er tilgjengeleg på [regjeringa sine nettsider](#) (direktelenke). Høyringsfristen er 01.10.2019.

Forslag til vedtak

Saka vert lagt fram utan tilråding.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Høyrings svar til NOU 2019:10 - Openhet i grenseland

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til høyringsnotatet NOU 2019: 10 – Openhet i grenseland. Høyringsfristen er 1. oktober 2019. Høyringsnotatet blei handsama i møte den 5. september 2019 i sak.....

Positivt tiltak

Fylkeseldrerådet i Hordaland ser positivt på at det er tatt initiativ til å utarbeida ein rettleiar for korleis ulike institusjonar som har å gjera med barn, ungdom og eldre, skal kunna hindra at den enkelte sitt privatliv ikkje blir krenkt når andre, men også dei sjølve, nyttar ulike formar for digitale opptaksmedia og delar med andre. Likeins er det positivt at rettleiaren gir gode råd om retningslinjer ein kan ha for kontakt med media.

Omfattande dokument

Høyringsnotatet er eit svært omfattande dokument som omhandlar både barnehage, skule, barnevern og helse-og omsorgstenester. Dokumentet går gjennom rettsreglane i dag og kjem med forslag til rettleiar for kvar sektor. Det vert ikkje tatt sikte på å endra dei rettsreglane som er styrande i dag.

Fylkeseldrerådet har konsentrert sitt høyrings svar omkring DEL IV «Forslag til veileder og samtykkeskriv», kapitel 18.

Det ligg føre fleire dissensar i Utvalet si innstilling. I kapitel 18 blir det gjort greie for disse. Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama dissensane og tatt standpunkt til dei. Likeins har Fylkeseldrerådet valt å koma med ei tilråding når det gjeld ei enkelt formulering i fleirtalet sine kommentarar til mindretalet sitt syn, sjå nedanfor under overskrifta pkt. 18.3. Fylkeseldrerådet i Hordaland har også valt å gi synspunkt på forslaga i pkt 18.1 om utforming av rettleiaren.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har valt å ta dei punkta rådet ønskjer å seia noko om, i den rekkjefølga dei kjem i Del IV, kapitel 18.

Dei enkelte punkta i DEL IV – kapitel 18 (side 193 – 207)

Kapitel 18

18.1 Innleiing

Merknad til forslag til utforminga av rettleiaren

I innleiinga til kapitel 18, tilrår Utvalet at departementet bør vurdere korleis rettleiaren bør utformast og distribuerast for å nå ut til dei som arbeider i dei sektorane rettleiaren er meint for.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er samd i at det er viktig at rettleiaren får ei form som gjer at den blir kjent og brukt. Men fordi rettleiaren også vil innehalde råd for pårørande, ikkje berre for tilsette, er det viktig at den får ei form og ein utsjånad som er tiltalende og lettlesen og lett å oppfatta. Til dømes kunne ein i tillegg til ei større utgåve av rettleiaren utarbeida ei enkel brosjyre med lett forståeleg tekst i eit format som er lett å ta med seg eller dela ut. Utvalet nemner sjølv at ein på område der både brukarar og besøkande ferdast, kunne ha plakatar med dei viktigaste punkta som påminning, som ein slags «Ver varsam»-plakat.

Fylkeseldrerådet sluttar seg også til oppmodinga frå Utvalet om å utforma ei nettbasert versjon av rettleiaren.

18.2 Forslag til rettleiar

Del II – Nokre viktige rettslege utgangspunkt

Merknad til underpunkt 5 og 8

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at Utvalet i underpunkta til Del II gir ein grei oversikt over viktige rettsreglar og omsyn ein må tenkja på når det gjeld korleis ein handsamar bruk av digitalt utstyr i sektorane. Vidare at det i punkt 5 blir minna om at ein må bruka digitalt utstyr med varsemd og at misbruk eller krenkande åtfærd er straffbart. Likeins er det viktig at det i pkt 8 blir slått fast at ein ikkje utan samtykke frå den det gjeld, kan ta frå ein person mobiltelefon eller anna elektronisk eller digitalt utstyr.

Merknad til underpunkt 9: «Medienes særskilte rolle»

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at Utvalet i punkta 9a-c spesielt nemner media sin samfunnsrolle, som mellom anna er å opplysa samfunnet og kontrollera at makt ikkje blir misbrukt, og at det difor er viktig at ein ikkje lukkar seg mot media.

Når det gjeld pkt 9d, om tilgang til verksemda, har Utvalet delt seg i eit fleirtal og eit mindretal når det gjeld kva rettleiinga skal seia om dette temaet. Fleirtalet sitt syn er det som blir føreslått som ordlyd i pkt 9d i innstillinga. Mindretalet sitt syn blir det gjort greie for under pkt 18.4 side 206.

OM DISSENSANE TIL PKT 9D:

ALTERNATIV A for svar , støtte til fleirtalet:

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar fleirtalet sitt syn om at det som blir sagt i innstillinga sitt kapitel 18, pkt 9d i tilstrekkeleg grad er ei påminning om at media ikkje skal bli nekta tilgang til ei verksemd utan at det er sterke grunnar for slik nekt. Fylkeseldrerådet er såleis samd i at utestenging med grunngjeving at tilgang vil gå ut over forsvarleg drift, er ein høg nok terskel for utestenging. Fylkeseldrerådet meiner vidare at siste setning i pkt 9d: «Hensynet til virksomhetens omdømme kan ikke begrunne begrensninger i medienes arbeidsvilkår eller informasjonstilgang» gjer ei sterk nok påminning om kva saka gjeld, nemleg å ikkje velja sidegrunngjevingar for å beskytta seg sjølv.

ALTERNATIV B for svar , støtte til mindretalet:

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar mindretalet sitt syn om at terskelen for å nekta media tilgang, må vera høg, og at vising til forsvarleg drift er ein for låg terskel for å nekta media tilgang, og at den formuleringa fleirtalet går inn for, vil gjera det for enkelt å nekta media tilgang til verksemda. Utvalet sitt mindretal meiner at det skal seiast presist at det først er når tilgang vil gå ut over brukaren, at media kan bli stengt ute.

Fylkeseldrerådet i Hordaland går inn for at mindretalet sitt forslag til tekst bør bli brukt i pkt 9d.

Merknad til underpunkt 9f: «Det er den enkeltes val å la seg intervju» og underpunkt 10 om samtykke.

Fylkeseldrerådet vil særleg peika på kor viktig det er at institusjonane og sektorane sikrar seg at personen som skal gi samtykke, skjønar kva det inneber, og at personen er i stand til å gi samtykke.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er difor nøgd med at Utvalet i si innstilling i pkt 9f understrekar det personlege ansvaret den enkelte har når det gjeld å la seg intervju av media. Men ein føresetnad for å kunna nytta denne retten til å sjølv avgjera om ein vil la seg intervju eller ikkje, inneber at ein er klar over kva konsekvensar eit intervju kan ha. Det er viktig at samtykka er gjennomtenkte. Det er difor positivt at Utvalet i si innstilling har valt å la temaet samtykke få ein eigen omtale i kapitel 18.2, del II underpunkt 10.

Dissens i pkt 18.2, del VII

I del VII, pkt 18.2.: «Gode råd for ledere og medarbeidere i helse- og omsorgstjenesten: punkt 4» , som gjeld «Bilder, film og lydopptak i avdelinger med særskilt risiko», meiner mindretalet at det også her må vera høg terskel for å nekta media tilgang, jfr mindretalet sitt syn når det gjeld pkt 9d. Mindretalet har difor føreslått ein annan ordlyd for siste setning i pkt 18.2. del VII.4: «Selv om institusjonen skulle komme til at fotografering og film i hovedregelen ikke er tillatt i en bestemt del av tjenesten, må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Medienes ønske om tilstedeværelse skal tillegges vekt.»

Det er såleis berre det eine ordet «derfor» og formuleringa etter «en konkret vurdering» som skil dei to tekstutgåvene.

ALTERNATIV 1 FOR SVAR: Støtte til fleirtalet

Fylkeseldrerådet i Hordaland sluttar seg til fleirtalet sitt forslag til tekst for pkt 18.2 i del VII.4, som lyder: ««Selv om institusjonen skulle komme til at fotografering og film i hovedregelen ikke er tillatt i en bestemt del av tjenesten, må det derfor gjøres en konkret vurdering dersom situasjonen reiser nye problemstillinger, for eksempel ved dokumentaropptak.»

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner såleis at fleirtalet si formulering gir ein høg nok terskel for å seia nei til ønskje frå media om tilgang til avdelingar med særskilt risiko.

ALTERNATIV 2 FOR SVAR: Støtte til mindretalet

Fylkeseldrerådet meiner det er viktig at det er færrest moglege hindringar for at media kan få utført sitt samfunnsmessige oppdrag som blant anna er å vera borgarane si «vaktbikkje» overfor institusjonar og tenester retta mot sårbare personar som eldre, sjuke og born.

Fylkeseldrerådet går derfor inn for at pkt 18.2, del VII.4 får mindretalet sitt forslag til ordlyd i siste setning, etter nest siste komma: «*må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Medienes ønske om tilstedeværelse skal tillegges vekt.*»

Andre dissensar

Fylkeseldrerådet i Hordaland har konsentrert sitt høyrings svar om punkt som har relevans for eldre personar, og gir difor ikkje synspunkt på dissensar som gjeld skule og barnevern.

Kapitel 18.2, Del VIII: oversikt over sentralt regelverk

Fylkeseldrerådet i Hordaland er glad for at det i rettleiaren er tatt inn ein oversikt over sentrale regelverk i ein eigen del, noko som vil vera til stor hjelp for brukarane av rettleiaren når det gjeld å finna fram i regelverket som gjeld deira sektor.

Pkt 18.3

Merknad frå Fylkeseldrerådet i Hordaland til fleirtalet si grunngjeving for sitt syn, Pkt 18.3, side 205 og 206.

På side 206, venstre spalte, kjem fleirtalet med nokre merknader til mindretalet sin dissens når det gjeld pkt 9d. Fylkeseldrerådet meiner at her gir *fleirtalet eit eksempel på ei god løysing for korleis verksemda kan koma media i møte, slik at begge partar blir nøgde*: «Et eksempel kan være at en institusjon håndterer en akutt situasjon og ikke har bemanning til både å håndtere den akutte situasjonen, og til å samtidig å tilrettelegge for besøk fra mediene. Det må da søkes etter andre muligheter på et annet tidspunkt, eller gis muligheter for en annen type tilrettelegging.»

Tilråding frå fylkeseldrerådet i Hordaland om å utvida teksten i 18.2, del II, pkt 9d

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at både det eksemplet som blir gitt i pkt 18.3 og forslaget til løysing, er så bra at det burde bli tatt inn som del av pkt 9d. Dette kan bli gjort anten det blir fleirtalet eller mindretalet sitt syn under pkt 9d som blir lagt til grunn for den endelege teksten i dette punktet i rettleiaren.

Konklusjon

Fylkeseldrerådet vonar at resultatet av høyringa til NOU 2019: 10 «Åpenhet i grenseland» blir at det snarast blir utarbeidd ein rettleiar om bilete, film og ljodopptak for leiarar og medarbeidarar i barnehage, skule, barnevern og helse- og omsorgstenesta. Vidare at det blir laga lettfattelege brosjyrar og plakatar, liksom «Ver varsam»-plakaten, som kan bli lagt ut og hengt opp der folk ferdast, og gitt pårørande som orientering og påminning. Likeins at det blir utarbeid ei nettutgåve av rettleiaren.

Med venleg helsing
for fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
leiar

Arkivnr: 2018/16480-117

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	62/19	05.09.2019

Høyring - utviding av rettighetsbestemmelsen om brukarstyrt personleg assistanse for bestemte personar over 67 år

Samandrag

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høyring [forslag om utviding av rettighetsbestemmelsen om brukarstyrt personleg assistanse for bestemte personar over 67 år](#) (direktelenke til høyringa). I forslaget vert det foreslått at pasient- og brukarrettighetslova § 2-1 d om rett til brukarstyrt personleg assistanse utvidast til og å gjelde personar over 67 år som før fylte 67 år har fått innvilga brukarstyrt personleg assistanse etter føresegna sitt første punktum.

Arbeidsutvalet har utarbeida forslag til høyringssvar, og de finn dette vedlagt.

Høyringsfristen er 25.10.19.

Forslag til vedtak

Høyringssvaret vert vedtatt slik det ligg føre.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Agnes Mowinckels gate
Bergen

Helse- og omsorgsdepartementet
Oslo dep

Bergen den september 2019

Høyringsvar

«Utviding av rettighetsbestemmelsen om brukerstyrt personlig assistanse for bestemte personer over 67 år»

I møte den 5. september 2019, sak PS. ... /19 handsama Fylkeseldrerådet i Hordaland forslaget om utvida rettigheit til brukarstyrt personleg assistanse (BPA) for bestemte personar over 67 år.

I høyringsnotatet gir departementet ei grundig utgreiing om bakgrunnen for forslaget, og notatet tar også for seg om forslaget vil føra med seg auka utgifter for kommunane. Fylkeseldrerådet støttar synspunkta departementet gir uttrykk for i høyringsnotatet om kva BPA er og er meint å vera (frigjøringsverktøy som gir likestilling og helsegevinst) . Det er viktig i saka at det i høyringsnotatet blir vist til at det ligg føre kostnadsdata som viser at ordninga ikkje er dyrare, men billegare eller kostnadsnøytral i samanlikning med andre hjelpetiltak kommunane kan gi, som til dømes vanleg heimehjelp. Det er positivt at høyringsnotatet understrekar at BPA-ordninga ikkje er dyrare enn anna hjelp frå kommunen som vedkommande person ville hatt krav på.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at det no blir føreslått å fjerna punktet i lova om at personar som allereie har BPA, ikkje lenger har lovbestemt rett til dette hjelpetiltaket når dei fyller 67 år.

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar såleis forslaget om å utvida rettighetsbestemmelsen i lovverket om BPA for personar som allereie har denne ordninga, slik at dei kan vera trygge på at BPA-ordninga ikkje blir tatt frå dei når dei passerer 67 år.

TILLEGGSKOMMENTARAR.

Høyringsnotatet peikar på at BPA-ordninga er ei ordning for personar med store og langvarige behov, og at målet med ordninga er «å bidra til at personer med bistandsbehov får et aktivt og mest mulig uavhengig liv til tross for funksjonsnedsettelsen.» BPA er såleis ei ordning som gjer det mogleg for personar med nedsett funksjonsevne til å verta likestilte med friske personar når det gjeld å kunna delta i aktivitetar utanfor heimen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er kjent med at det har vore, og er, mykje diskusjon omkring korleis BPA-ordninga, som er lagt til kommunane, blir handsama rundt om, og under kva for eit departement og politisk nivå ordninga bør liggja. Diskusjonen går føre seg både i politiske fora, i ulike organisasjonar og blant mottakarar av ordninga og deira pårørande.

Nokre tema/ forhold mange er opptatte av:

- Ulikskapen mellom kommunane i korleis lovverket rundt BPA blir tolka og nytta og kven og kor mange som får innvilga ordninga.
- At lovverket stengjer for å kunna få BPA -ordning dersom ein vert fysisk hjelpetrengjande etter fylte 67 år, sjølv om denne ordninga ville ha vore den beste løysinga for vedkommande person (og kan henda også for kommunen sjølv).
- Om ordninga først og fremst er eit helsetilbod eller eit likestillingstiltak for å gi personen det gjeld høve til å delta i samfunnet på lik line med personar som ikkje har nedsett funksjonsevne, dvs om ordninga i dag ligg under rett departement.

Fylkeseldrerådet meiner det er uheldig at det er så stor forskjell mellom kommunane i korleis BPA-ordninga blir forstått, handsama og praktisert. *Fylkeseldrerådet oppfordrar difor departementet, gjerne i samarbeid med aktuelle organisasjonar, til å sjå på korleis BPA-ordninga kan fungera og praktisera meir likt over heile landet, og også om ordninga i dag ligg under rett departement.*

Med venleg helsing
Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

Arkivnr: 2018/16480-111

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	63/19	05.09.2019

Oppnemning av representantar til brukarutvalet ved Haraldsplass diakonale sykehus

Samandrag

Haraldsplass diakonale sykehus (HDS) ber om at fylkeseldrerådet i Hordaland foreslår ein -1- representant, samt ein vararepresentant, til sjukehuset sitt brukarutval for pasientar og pårørande for perioden 2020 – 2022.

Styret ved HDS vil oppnemne medlemar til brukarutvalet på styremøte 09.12.19. Opphavleg svarfrist er 15.11.19, men fylkeseldrerådet i Hordaland har fått forlenga svarfrist til 26.11.19.

Retningslinene for brukarutvalet ved HDS ligg vedlagt, saman med invitasjonen. Utfyllande informasjon om brukarutvalet, til dømes mandat, oppgåver og samansetnad, finn i retningslinene.

Ved eventuell oppnemning, legg særskild merke til at verken representantar eller vararepresentantar kan vere medlem av andre brukarutval i Helse Vest, og representantar bør som hovudregel ikkje sitte meir enn tre samanhengande periodar (vararepresentantar er unnateke frå sistnemnde). Ein vert og oppmoda til å ta omsyn til at kjønnsfordeling, alderssamansetning, geografi, etnisk minoritet og mindre synlege pasientgrupper vert ivareteke.

Forslag til vedtak

Saken sendast over til fylkeseldrerådet i nye Vestland fylkeskommune, for handsaming i rådsmøte 25.11.19.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vår ref.:
Mette Aspevik

Deres ref.:
.

Dato:
25. juni 2019

Oppnevning av representanter til brukerutvalget ved Haraldsplass Diakonale Sykehus, for perioden 2020 - 2022

Haraldsplass Diakonale Sykehus (HDS) ønsker medvirkning fra brukere av våre tjenester. Dette skal skje gjennom dialog og kunnskapsoverføring. Brukernes behov står sentralt i all kvalitetsutvikling ved sykehuset, og dette er bakgrunnen for at vi legger vekt på brukermedvirkning gjennom et brukerutvalg for pasienter og pårørende.

I den anledning ønsker HDS at Fylkeseldrerådet i Hordaland foreslår 1 representant, samt 1 vararepresentant til sykehusets brukerutvalg for pasienter og pårørende for perioden 2020 - 2022.

Etter forslag fra organisasjonene, skal styret ved HDS oppnevne medlemmer til brukerutvalget på styremøtet 09.12.19. Forslag til nye representanter må sendes inn som saksorientering i god tid før. Organisasjonene bes derfor om å sende sin innstilling til forslag **innen 15. november 2019.**

I følge *Retningslinjer for brukerutvalget ved Haraldsplass Diakonale Sykehus* (vedlegg) under pkt. 3, kan brukerrepresentanter og vararepresentanter ikke være medlem av andre brukerutvalg i Helse Vest. Ved forslag til representanter anmodes også brukerorganisasjonene om å ta hensyn til at kjønnsfordeling, alderssammensetning, geografi, etnisk minoritet og mindre synlige pasientgrupper blir ivaretatt.

Når det gjelder fornyelse og kontinuitet i brukerutvalget står det under pkt. 3.2:

I brukerutvalget er det viktig både med fornyelse og kontinuitet. En brukerrepresentant bør derfor som hovedregel ikke sitte mer enn tre perioder sammenhengende som representant i brukerutvalget. En brukerrepresentant kan likevel være vararepresentant uavhengig av dette.

Dersom noe er uklart, eller dere trenger mer informasjon, vennligst ta kontakt med sykehusets representant i brukerutvalget, Mette Aspevik, på e-post Brukerutvalget@haraldsplass.no eller på telefon 55978516.

Vennligst hilsen

Kjerstin Fyllingen

Adm.direktør

Petter Thornam

Fagdirektør

1 Innledning

Haraldsplass Diakonale Sykehus (HDS) ønsker medvirkning fra pasienter og pårørende som er brukere av våre tjenester. Dette skal skje gjennom dialog og kunnskapsoverføring.

Brukernes behov står sentralt i all kvalitetsutvikling ved sykehuset. Dette er bakgrunnen for at vi vil legge vekt på brukermedvirkning gjennom et brukerutvalg for pasienter og pårørende.

2 Prinsipp for brukermedvirkning

- Brukerutvalget skal representere alle pasienter og pårørende i virksomhetsområdet til HDS
- Erfaringskompetansen til brukerrepresentantene er likeverdig med helsefaglig og administrativ kompetanse og er relevant på alle nivå i helsetjenesten
- Brukerrepresentantene skal få reell påvirkning, og brukerkompetansen skal nyttes ved planlegging, avgjørelser, gjennomføring og evaluering
- Brukerrepresentantene må være bevisste på rollen som representant og ha et avklart forhold til sine egne brukererfaringer
- Brukerutvalget skal ikke behandle saker om enkeltpasienter
- En representant fra brukerutvalget, fortrinnsvis leder, møter i styremøtene som observatør med tale- og forslagsrett, og har plass ved styrebordet
- Brukerutvalget kan velge vare for brukerrepresentanten som er observatør til styret
- Observatør(er) til styremøtet fra brukerutvalget deltar på styreseminar på lik linje med andre styremedlemmer

3 Mandat

Brukerutvalget skal være et rådgivende organ for styret og administrerende direktør i saker som angår tilbudet til pasienter og pårørende. Brukerutvalget skal være fora for tilbakemelding fra pasienter og pårørende om erfaringer med sykehuset sine tjenester.

Brukerutvalget skal være et samarbeidsforum mellom sykehuset og pasientorganisasjoner. Brukerutvalget skal bidra med kompetanse i planarbeid, og foreslå brukerrepresentanter til utvalg og prosjektgrupper.

4 Sammensetting

Brukerutvalget skal ha 8 medlemmer med varamedlemmer som skal oppnevnes for 2 år om gangen. Funksjonsperioden skal gå fra januar til januar 2 år etter. For å få kontinuitet i brukerutvalget, oppnevnes representanter fra FFO og SAFO et år, mens representanter fra Fylkeseldrerådet, Kreftforeningen og Nasjonalforeningen for folkehelse oppnevnes året etter.

Styret ved HDS oppnevner medlemmer til brukerutvalget, inkludert leder og nestleder, etter innstilling fra administrerende direktør, på grunnlag av innsendte forslag fra pasientorganisasjonene.

FFO – 3 representanter + nummererte varerepresentanter

SAFO – 2 representanter + nummererte vararepresentanter
Fylkeseldrerådet i Hordaland – 1 representant + 1 vararepresentant
Kreftforeningen – 1 representant + 1 varerepresentant
Nasjonalforeningen for folkehelse – 1 representant + 1 vararepresentant

Brukerutvalget velger observatør med tale- og forsvarsrett, fortrinnsvis leder, til styret.

Det kan velges et arbeidsutvalg som skal ha særskilt ansvar for å sikre brukermedvirkning i aktuelle saker

Brukerrepresentantene og vararepresentanter kan ikke være medlem av andre brukerutvalg i Helse Vest.

HDS har 2 representanter i Brukerutvalget, der en er fast sekretær knyttet til utvalget. Representanter fra HDS oppnevnes av styret.

HDS anmoder brukerorganisasjonene om å ta hensyn til at kjønnsfordeling, alderssammensetning, geografi, etnisk minoritet og mindre synlige pasientgrupper blir ivaretatt ved forslag til representanter fra brukerorganisasjonene.

4.1 Tallet på perioder

I brukerutvalget er det viktig både med fornyelse og kontinuitet. En brukerrepresentant bør derfor som hovedregel ikke sitte mer enn tre perioder sammenhengende som representant i brukerutvalget. En brukerrepresentant kan likevel være vararepresentant uavhengig av dette.

5 Oppgaver

Brukerutvalget skal fremme saker av betydning for pasienter og pårørende.

Brukerutvalget skal bidra med kompetanse i planarbeid, og foreslå brukerrepresentanter til utvalg og prosjektgrupper. Det er nødvendig at brukerrepresentantene blir gitt mulighet til å delta på samhandlingsarenaer i omstillingsprosjekt som vedrører etablering og endring av pasienttilbud, og i saker som vedrører universell utforming og pasientinformasjon.

Brukerutvalget skal ta utgangspunkt i gjeldende lover og forskrifter samt interne retningslinjer som er relatert til pasientenes og pårørendes rolle i sykehuset.

5.1 Hovedoppgaver

Brukerutvalgets viktigste oppgaver er:

- å bidra til gjensidig tillit og forståelse mellom pasienter, pårørende og sykehus.
- å holde seg orientert om brukerrettigheter og plikter, og medvirke til å spre kunnskap om slike rettigheter og plikter
- å følge med på at kravene i pasientrettighetsloven blir fulgt opp
- å følge opp hvordan sykehuset ivaretar informasjonen om pasientrettigheter
- å være oppmerksom på krav i oppdrag- og styringsdokument som vedrører pasienter og pårørende
- å holde seg oppdatert i forhold til budsjettsituasjonen ved HDS
- å foreslå representanter til utvalg/prosjektgrupper
- å informere om brukerutvalget sin virksomhet

5.2 Faste oppgaver

- Utarbeide årsmelding
- Delta på det årlige fellesmøte mellom brukerutvalget og styret ved HDS
- Holde seg orientert om hvilke saker som skal opp i styret ved HDS
- Samarbeide med de andre brukerutvalgene i regionen og delta på årlig fellessamling for brukerutvalg
- Evaluere egen virksomhet minst en gang i løpet av funksjonsperioden
- Brukerutvalgets leder/nestleder skriver orienteringer/brev til og fra brukerutvalget

5.3 Forventinger til brukerrepresentantene

Medlemmene skal:

- Prioritere møter og andre oppgaver som de tar på seg som medlem i brukerutvalget, og sette seg inn i sakene som skal behandles
- Holde seg oppdatert om sykehusets virksomhet
- Bidra til et godt samarbeidsklima i brukerutvalget
- Holde kontakt med egen organisasjon og nettverk

6 Arbeidsform

6.1 Møte

Brukerutvalget avholder så mange møter som det finner nødvendig for å gjennomføre mandatet. På første møtet skal alle faste representanter og vararepresentanter innkalles. Styresaker som er av spesiell interesse for brukerutvalget skal drøftes i brukerutvalget i forkant av styremøtet. I spesielle saker der brukerutvalgets medvirkning er viktig, forplikter administrasjonen seg til å medvirke til at saken er forelagt brukerutvalget i forkant av styremøter. Sakspapirer til styremøter, med unntak av saker unntatt offentlighet, sendes til leder av brukerutvalget.

Det skal sendes ut innkalling med saksliste til møte i brukerutvalget 7 dager i forveien. Møtet skal ledes av leder av brukerutvalget, evt. nestleder.

Møtereferat blir sendt til medlemmene og varamedlemmene i utvalget. Det blir lagt ut på intranett og internett.

6.2 Forholdet til styret ved HDS

Brukerutvalget er oppnevnt av styret ved HDS og er rådgivende organ for dette. Det skal årlig holdes et fellesmøte mellom brukerutvalget og styret ved HDS. Brukerutvalget kan også legge fram skriftlig uttale (saksopplysninger/kommentarer til vedtakspunkt) som blir oversendt i forkant av styremøte.

6.3 Kontakt med pasientombud

Brukerutvalget skal ha kontakt med bruker- og pasientombudet. Ombudet deltar på den årlige fellessamlingen for brukerutvalg i Helse Vest. Bruker- og pasientombudet sin årsmelding legges frem for brukerutvalget.

7 Opplæring i brukermedvirkning.

Det er en forutsetning at brukerrepresentantene har god brukerkompetanse. Opplæring i brukermedvirkning skjer først og fremst i regi av organisasjonene. Det skal utarbeides en helhetlig plan for HDS sin opplæring av brukerrepresentantene. Sykehusets opplæring skjer som tema i brukerutvalgets møter.

8 Økonomi

Brukerutvalget skal holde seg til de økonomiske rammene som er vedtatt av styret ved HDS.

8.1 Godtgjørelse:

Honorar og møtegodtgjørelse fastsettes i HDS sitt årsbudsjett

Arbeidet i brukerutvalget skal godtgjøres på følgende måte:

- Honorar til leder
- Honorar til nestleder
- Møtegodtgjørelse pr brukerutvalgsmøte
- Møtegodtgjørelsen for andre møter som varer mer enn 3 timer
- Møtegodtgjørelse for andre møter som varer mindre enn 3 timer

8.2 Reiseutgifter

Medlemmene av brukerutvalget får dekket reiseutgifter i tråd med staten sine satser. Egen bil kan brukes dersom det er en klar ulempe for oppdraget at reisen blir gjennomført med offentlige transportmidler.

8.3 Tapt arbeidsfortjeneste

Tapt arbeidsfortjeneste blir dekket etter egen søknad, og følger staten sine satser.

9 Referanser

10 Vedlegg

Arkivnr: 2018/16480-114

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	64/19	05.09.2019

Innspel frå fylkeseldrerådet til budsjett 2020

Samandrag

Forslag til budsjett for Vestland fylkeskommune skal etter planen leggst fram for fylkesutvalet i andre halvdel av oktober, før det vert vedteke av fylkestinget i desember. Før den tid skal budsjettforslaget også leggst fram for hovudutvala for Vestland fylkeskommune, og fylkeseldrerådet har lovfesta rett til å uttale seg før fylkestinget vedtek budsjett for rådet, og dessutan det som elles vedkjem eldre i fylket.

Etter planen skal økonomi- og organisasjonsavdelinga innhente innspel til budsjettet frå ulike råd, deriblant fylkeseldrerådet. Desse innspela skal moglegvis leggst fram for finansutvalet 12. september.

Fylkeseldrerådet har såleis mogleik no til å kome med innspel til det første budsjettet for fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune. I eit slikt skriv bør de blant anna leggje fram kva aktivitetar fylkeseldrerådet vil ha i 2020, for å skape forståing for kva midlar det er behov for. Til orientering var årsbudsjettet i 2019 for fylkeseldrerådet i Hordaland 500.000.

Dersom det skulle skje at de meiner de ikkje er tilfredsstillande hørde i budsjettforslaget som vert lagt fram i oktober, har de framleis mogleik til å påverke gjennom å kontakte politikarane direkte, og/eller utforme ein uttale som følgjer saksgangen til budsjettforslaget vidare.

Etterkvart som budsjettarbeidet skrid fram vil fylkeselderådet som nemnd også ha mogleik til å uttale seg om delar av budsjettet som vedkjem øvrige eldre i Vestland fylkeskommune. Særskild interesserte kan finne saker og protokollar knytt til handsaminga av budsjettet i fellesnemnda på [fylkeskommunen sine nettsider](#) (så langt PS 13/19, PS 18/19, PS 31/19 og PS 43/19).

Forslag til vedtak

Arbeidsutvalet får fullmakt til å utforme eit skriv, basert på innspela i rådsmøtet, til økonomi- og organisasjonsavdelinga, der ein gjer greie for kva behov fylkeseldrerådet i Vestland fylkeskommune vil ha for midlar i 2020.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Arkivnr: 2018/16480-118

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	65/19	05.09.2019

Planlegging av Haustkonferansen 2019

Samandrag

Som det kom fram av PS 53/19, var føresetnaden frå administrasjonen for at Haustkonferansen skulle verte arrangert i 2019 at den skulle vere eit felles prosjekt mellom Hordaland og Sogn og Fjordane, utan ekstraløyvingar i budsjettet frå Hordaland. Når fylkeseldrerådet i Sogn og Fjordane ikkje ynskja å arrangere ei slik konferanse i år, var resultatet at Haustkonferansen 2019 måtte utgå. Fylkeseldrerådet vedtok i rådsmøte 19.06.19 å likevel arrangere denne konferansen.

Ettersom fylkeseldrerådet i Hordaland, slik kommunal- og moderniseringsdepartementet ser det, berre skal drive naudsynt avviklande verksemd etter at fylkeseldrerådet i Vestland er vald, måtte fylkesrådmannen ta ei ny vurdering på om Haustkonferansen kunne gjennomførast. Fylkesrådmannen har no slått fast at Haustkonferansen 2019 kan gå som planlagd.

Hotel Grand Terminus i Bergen sentrum er booka 5. og 6. november, med dagpakke for 60 stk og overnatting for 50 av desse (det er per i dag mogleg å utvide bestillinga). Det vil seie at fylkeseldrerådet no berre har to månadar på seg til å planlegge og arrangere denne konferansen.

Som følgje av dette vert fylkeseldrerådet no bedne om å vedta:

- tema for konferansen
- aktuelle faglege føredragshaldarar
- aktuell underhaldning og anna ikkje-fagleg innhald
- kven som skal inviterast
- eventuell arbeidsfordeling, både føre og under konferansen
- andre punkter de ynskjer å vedta i fellesskap

Vidare vil vi sterkt tilrå at de vedtek å gje arbeidsutvalet fullmakt til å arbeide vidare med konferansen, inkludert å slå fast og booke endeleg program. Dei øvrige medlemmane må likevel vere budde på å verte kontakta for bistand fram mot konferansen, med alt frå program til bordkort, då det er svært mykje som må på plass på kort tid.

Forslag til vedtak

Saka vert lagt fram utan anna tilråding enn at arbeidsutvalet får fullmakt til å sjølvstendig arbeide vidare med konferansen, basert på det som de elles vedtek i denne saka.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Arkivnr: 2018/16480-112

Saksbehandlar: Marielle Solheim

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkeseldrerådet i Hordaland	66/19	05.09.2019

Årsmelding 2019 for fylkeseldrerådet i Hordaland, 1. utkast

Samandrag

Eldrerådslova (§ 8) slår fast at fylkeseldrerådet kvart år skal utarbeide ei melding om verksemda si og at denne skal leggjast fram for fylkestinget, og i følgje Hordaland fylkeskommune sitt [reglement](#) skal dette gjerast innan 1. juli.

Årsmeldinga gjer ei oversikt over arbeidet fylkeseldrerådet i Hordaland har utført i 2019, fram til dags dato. Det konstituerande fylkestinget for nye Vestland fylkeskommune er fastsett til 15-16.10.19, og det vil då etter planen veljast representantar til fylkeseldrerådet for Vestland som trer i kraft beinveges. Frå denne datoen og ut året vil fylkeseldrerådet i Hordaland berre drive naudsynt avviklande verksemd. Som følgje av dette vil fylkeseldrerådet i Hordaland sannsynlegvis ha sitt siste rådsmøte 05.09.19. Det er difor formålsteneleg å utarbeide årsmeldinga på noverande tidspunkt.

For å ta høgde for eventuelle tilføyningar i løpet av året vil årsmeldinga truleg verte handsama i det avsluttande fylkestinget for Hordaland 10.12.19.

Arbeidsutvalet for fylkeseldrerådet har utarbeida utkast til årsmelding for 2019, og de finn denne vedlagt. Utkastet vil verte språkvaska og få ny utforming (etter mal) ved eit seinare høve, og de vert følgjeleg bedne om å fokusere på innhaldet. De finn likevel forslag til framsidebilete vedlagt, og kan om ynskjeleg vedta å nytte eit av dei.

Forslag til vedtak

Fylkeseldrerådet vedtek årsmeldinga slik den ligg føre. Arbeidsutvalet får fullmakt til å gjere mindre endringar i ettertid, i form av eventuelle oppdateringar og tilføyningar.

Bertil Søfteland
leiar fylkessekretariatet

Marielle Solheim
administrativ sekretær

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

INNHALD

INNLEIING	2
FYLKESELDRETRÅDET I 2019	3
Samansetjing av fylkeseldrerådet (Fyel).....	3
Budsjett	3
Representantar i brukarutvala for helseføretaka i Hordaland 2019-2020.....	3
DELTA KING PÅ KURS, KONFERANSAR OG SAMLINGAR/ SEMINAR	4
Kurs	4
Konferansar	4
Samlingar/ seminar	4
MØTE OG SAKSOMRÅDE 2019	5
Saker som det har blitt arbeidd spesielt med	5
Rådsmøte	5
AU-møte	5
HØYRINGSUTTALE/ INNSPEL I SAKER – OVERSIKT (for uttalane, sjå vedlegg I)	6
VEDLEGG I	7
Uttalar og innspel 2019.....	8
VEDLEGG II	13
Konferanse for dei kommunale elderåda i Hordaland, Bergen 8. – 9. november 2019	
VEDLEGG III	16
Vestlandskonferansen, Solstrand i Os, 7.-8. mai 2019	
VEDLEGG IV	18
Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd, Skien 20.-22. mai 2019	

INNLEIING

Fylkeseldreråd – eit lovpålagt organ

Innføring av lovfesta eldreråd i kommunar og fylkeskommunar vart lovpålagt frå 1. januar 1992. Det har gitt eldre personar auka medraderett i saker som vedkjem dei. Dette er i samsvar med FN sine prinsipp som vart vedtekne av FN i 1991. Følgjande punkt er tekne med under hovudområde deltaking:

”Eldre skal vera integrert i samfunnet, delta aktivt i utforming og gjennomføring av politikken som direkte vedkjem deira velferd, og dele sine kunnskapar, sin dugleik og sine erfaringar med yngre generasjonar.”

Eldreråd – eit viktig talerør for dei eldre.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er eit rådgivande organ for fylkeskommunen og fylkeskommunale verksemder når det gjeld tilhøve som vedkjem eldre og eldre sine levekår. Det er difor viktig at rådet på eit så tidleg tidspunkt som mogleg, får innsikt i ulike saker som det vert arbeid med i fylkeskommunen og som vedkjem eldre, slik at rådet kan handsama sakene. Rådet kan også sjølv ta opp saker. Det vert difor lagt vekt på at sakshandsamarar og andre sentrale personar med jamne mellomrom får møta rådet. Rådet er glad for at ein har fått etablert eit godt samarbeid med dei ulike avdelingane i HFK når det gjeld informasjon og orienteringar til rådet.

Fylkeseldrerådet samarbeider og har kontakt med dei 33 kommunale eldreråda i Hordaland, og arrangerer kvart år ein konferanse med eldefagleg innhald for dei kommunale eldreråda.

På grunn av at dei to fylka Hordaland og Sogn og fjordane frå 01. i 01. 2020 vert slått saman til Vestland fylke, og at fleire kommunar også skal slåast saman frå same dato, har ein slik konferanse ikkje kunna bli arrangert for Hordaland i 2019.

Eldrerådet si funksjonstid er fire år og følger fylkestingsperioden. Noverande eldreråd vart oppnemnd etter fylkestingsvalet i september 2015.

Saksdokument og møteprotokollar frå rådsmøta i fylkeseldrerådet er tilgjengelege på fylkeskommunen sin nettportal (<http://www.hfk.no>) til liks med politiske organ i fylkeskommunen.

Fylkeseldrerådet har sitt eige budsjett, noko som gjer det mogleg for rådet å samarbeida med dei kommunale eldreråda og andre fylkeseldreråd. Protokoll frå Fylkeseldrerådet sine møte blir sendt elektronisk til dei einskilte kommunale eldreråda.

Medlemmer i Fylkeseldrerådet er representantar og vararepresentantar i brukarutvala i helseføretaka for perioden 2017-2019. Representantane gir tilbakemelding til Fylkeseldrerådet frå brukarmøta, og protokoll frå møta i brukarutvala blir sendt til Fylkeseldrerådet.

FYLKESELDRERÅDET I 2019

2019 – eit særst aktivt år

Fylkeseldrerådet har i 2019 hatt **6 møte** med sakshandsaming. **Arbeidsutvalet har hatt 6 møte** med førebuing av saker og sakliste til rådet. Fylkeseldrerådet har i 2019 enkeltvis eller samla, delteke i fleire samlingar og konferansar, og har sjølv arrangert konferanse for dei fylkeskommunale eldreråda i Rogaland, Sogn og Fjordane og Hordaland; Vestlands-konferansen. Denne konferansen vert arrangert årleg, og vertskapsrolla skiftar mellom dei tre råda. Fylkeseldrerådet i Hordaland har i 2019 gitt uttale i mange nasjonale og lokale

høyeringssaker. Etter å ha blitt gjort merksam på urimelege reglar for refusjon av utgifter til fotpleie for diabetikarar, sendte Fylkeseldrerådet i april brev til Stortinget sin komite for helse- og omsorg og Familieministeren om den saka. Fylkeseldrerådet har i heile valperioden vore opptatt av transporttilboda Skyss gir, og reglane for TT-kort, som ligg under samferdsleavdelinga i fylket. Rådet har støtta Samferdsleavdelinga sine søknader om utvida TT-ordning. Rådet er glad for at Hordaland, på lik line med Sogn og Fjordane, har kome med i denne ordninga no som desse fylka skal bli eitt fylke; Vestland. Fylkeseldrerådet sin leiar har etter initiativ frå Kontrollkomitéen i fylket blitt intervjuet om Fylkeseldrerådet sitt arbeid med ordninga for TT-kort i Hordaland fylke.

Rådet sine svar på høyringar og andre uttalar er attgjevne i vedlegg I.

Rådet har vore representert i brukarutvala i Helse Bergen og brukarutvalet for Haraldsplass Diakonale Sykehus.

Politisk oppnemnd medlem i Fylkeseldrerådet, Synnøve Solbakken, har tala for Fylkeseldrerådet i Fylkesutvalet og Fylkestinget i aktuelle saker.

Politisk oppnemnd medlem i Fylkeseldrerådet, Inger Sjong, har vore ein god kontakt mot det kommunale eldrerådet i Bergen, der ho er medlem.

Samansetjing av fylkeseldrerådet (FYEL)

Rådet har sju representantar med personlege vararepresentantar. To representantar er politisk oppnemnde og fem er valde etter forslag frå organisasjonar i fylket som representerer eldre.

For valperioden 2015 – 2019:

	<u>Funksjon</u>	<u>Reprenterere</u>	
Kåre Ystanes*	leiar	PF	Vara: Gunvor Riim Opedal
Gunda Falao Sparre*	nestleiar.	LOP	Vara: Svein Njåstad
Martin Monrad Reigstad*	medlem	PF	Vara: Eli Nordstad
Inger M. Lingjerde	medlem	PF	Vara: Kari Solberg
Odd Himle	medlem	SN-H	Vara: Egil Haaland

Politisk valde representantar:

Synnøve Solbakken	medlem	FL A/SP/SV	Vara: Tore Svendsen m.fl.
Inger Sjong	medlem	FL H/FRP	Vara: Silje Hjemdal

- I møtet 14. mars 2019 blei Gunda Falao Sparre vald til ny leiar etter at Kåre Ystanes hadde fått fritak frå vervet grunna sjukdom. Martin Monrad Reigstad blei samstundes vald til ny nestleiar.

Sekretariat/ sekretær

Fylkeseldrerådet (FYEL) har hatt møtesekretær/ sakshandsamar/ rådgjevar som administrativt er knytt til organisasjonsavdelinga i fylkeskommunen. Marielle Solheim har vore sekretær for rådet.

Arbeidsutval:

Gunda Falao Sparre (nestleiar) og Marielle Solheim (sekretær for utvalet) fungerte som arbeidsutval (AU) for fylkeseldrerådet i perioden 01-01. 2019 til 14.03.2019. Etter dette bestod AU av Gunda Falao Sparre som leiar, Martin Monrad Reigstad som nestleiar og sekretær Marielle Solheim.

Budsjett:

Budsjett- og rekneskapsansvar for rådet er lagt til økonomiavdelinga. Fylkeseldrerådet hadde i 2019 til disposisjon eit budsjett på kr. 4. .000. Budsjettet vart nytta til rådet sine møte, til den årlege konferansen

for fylkeseldreråda i Rogaland, Sogn og fjordane og Hordaland (Vestlandssamarbeidet), og som Hordaland i 2019 var vertskap for. Budsjettet vart også nytta til deltaking på den årlege landskonferansen for fylkeseldreråd, som i 2019 vart halden i Skien..

REPRESENTAR I BRUKARUTVALA for helseføretaka i Hordaland 2017-2019:

Helse Vest:	MEDLEM:	VARA:
Helse Bergen:	Sogn og Fjordane fylkeseldreråd	Rogaland Fylkeseldreråd
Haraldsplass diakonale sjukehus:	Inger Lingjerde	Martin Monrad Reigstad
	Gunda Falao Sparre	Odd Himle

Deltaking på kurs, konferansar og samlingar/ seminar

KONFERANSAR

- 1. Konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland (5-6 nov. 2019 i Bergen) i regi av Fylkeseldrerådet i Hordaland**

Fylkeseldrerådet i Hordaland arrangerer kvart år ein to dagars konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland. Konferansen i 2019 gjekk føre seg på

Konferansen vart opna av leiar Gunda Falao Sparre.

Program for konferansen: Sjå vedlegg II

- 2. Vestlandskonferansen 2019. (7-8 mai 2019)**

Fylkeseldreråda i Sogn og Fjordane, Rogaland og Hordaland har gjennom fleire år hatt eit regionalt samarbeid ved at dei har skifta på å vera vertskap for ein felles konferanse eller ein studietur. I 2019 var Fylkeseldrerådet i Hordaland vert for konferansen, som vart halden på Solstrand Hotel og Bad.

Program for konferansen: Sjå vedlegg III

- 3. Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd 2019 (20. – 22. mai 2019)**

Det vert årleg skipa til ein landskonferanse for fylkeskommunale eldreråd. Eit av fylkeseldreråda i landet tek på seg arrangementet. I 2019 fann landskonferansen stad i Skien. Fylkeseldrerådet i Hordaland var godt representert på konferansen.

Program for konferansen: Sjå vedlegg IV

SAMLINGAR/SEMINAR/ eksterne møte:

Enkeltmedlemmer i Fylkeseldrerådet har vore til stades på følgjande samlingar /eksterne møte:

21/01-2019:	Fellesmøte for Fylkeseldrerådet i Hordaland og Hordaland fylke sitt Råde for personar med nedsett funksjonsevne om førebuing til samanslåinga mellom Hordaland fylke og Sogn og Fjordane fylke til Vestland fylke. Tilsvarande møte vart halde i Sogn og Fjordane.
13/3-2019:	Felles samling for representantar i brukarutvala i sjukehusa i Hordaland
28-29/3-2019	Seminar for brukarutvala i Helse Bergen på Haukeland Universitetssjukehus. Inger Lingjerde og Martin Monrad Reigstad deltok.
22-23/8-2019:	Samling for faste representantar i brukarutvala i Helse Vest. Inger Lingjerde, og Gunda Falao Sparre deltok.
30/8-2019	Leiar for Fylkeseldrerådet, Gunda Falao Sparre heldt ei orientering for Kontaktutvalet mellom innvandrere og styresmakter (KIS) om kva eit fylkeseldreråd er, korleis Fylkeseldrerådet i Hordaland blir valt og er samansett, og kva rådet arbeider med og er opptatt av.

Reforma Leve hele livet

Fylkesmannen har hatt fleire samlingar for å gjennomføra reforma «Leve hele livet.» sidan oppstarten i november 2018. Odd Himle har vore representant for Fylkeseldrerådet i Hordaland i dette arbeidet. og har delteke i fleire samlingar i høve oppdraget

Møte og saksområde 2019

Fylkeseldrerådet har i 2019 hattrådsmøte og handsama større saker. Rådet har gjeve uttale til høyringsframlegg og innspel i saker der dette har vore spurt etter. Rådet har også teke opp saker som det har fått kjennskap til ved brev og innspel til rådet. Rådet har også fremja saker som det har initiert sjølv. Arbeidsutvalet (AU) har hatt møte.

SAKER SOM DET HAR BLITT ARBEIDD SPESIELT MED:

- Informasjon om dei ulike saksfeltene fylkeskommunen arbeider med ved at sakshandsamarar frå ulike avdelingar har halde orienteringar i fylkeseldrerådet.
- Diverse høyringssvar og uttalar (sjå vedlegg I)
- Korrespondanse med Helse Vest om nye reglar for oppnemning av medlemmer til brukarutvala i helseføretaka.
- Samanslåinga av Fylkeseldrerådet i Hordaland og Fylkeseldrerådet i Sogn og Fjordane til Vestland Fylkeseldreråd.
- Diverse saker med innspel til Skyss,
 - kollektivtrafikken; buss, båt og bane, og særskilt nedlegging av servicelinene i Bergen
 - omlegging av bussrutene i Nordhordland i samband med nye anbod.
 - spørsmål om aldersvenleg transport
 - at Fylkeseldrerådet må koma tidlegare inn i store ruteomleggingar
- Planlegging av Vestlandskonferansen (regionalt samarbeid mellom fylkeseldreråda i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane.)
- Årsmelding 2019

RÅDSMØTE:

17/01-2019:

- Status for Vestlandskonferansen - vidare arbeid med program
- Møte med administrasjonen - medverknadsorgana sin moglegheit til å påverke samanslåingsprosessen
- Andreutkast til årsmelding 2018
- Invitasjonar til orienteringar under FYEL-møte mars 2019
- Høyring - ny forskrift om råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetjing og for ungdom.
- Utvida TT-ordning

14/03-2019:

- Folkehelseundersøking i Hordaland 2018 - resultat og vidare bruk
- Høyringssvar - ny forskrift om råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetjing og for ungdom
- Aktivitørfaget som fagskuleutdanning
- Høyring - NOU 2018:16 - det viktigaste først (prioriteringar i tannhelse-, helse-, og omsorgstenestane)
- Høyring - forslag til endring av forskrift om stønad til dekking av utgifter til fysioterapi m.m.

11.04-2019:

- Høyringssvar - Eit eldrevennleg Bergen - Seniorplan for Bergen kommune 2019 - 2024
- Høyringssvar - Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2020-2024
- Brev frå FYEL om aktivitørfaget som fagskuleutdanning

- Arbeidet med nytt reglement for medverknadsorgana
- Høyringsvar - NOU 2018:16 - det viktigaste først - prioriteringar i tannhelse-, helse-, og omsorgstenestane
- Høyringsvar - Forslag til endring av forskrift om stønad til dekking av utgifter til fysioterapi m.m.
- Økonomisk støtte til medisinsk fotterapi

19/06-2019:

- Intervjuføretat frå forvaltningsrevisjonen av TT-ordninga i HFK
- Tilbakemelding på høyringsvara til Seniorplanen til Bergen kommune
- Budsjettstatus for FYEL og utgifter til Vestlandskonferansen
- Invitasjon til presentasjon av FYEL i Kontaktutvalget mellom innvandrere og styresmakter
- Høyring - NOU 2019:10 - Openhet i grenseland

05/09-2019:

Møtedatoar, sakliste og protokoll for dei ulike politiske organa i Hordaland fylkeskommune kan ein finna på hfk.no.

AU-møte:

02.01-2019: Førebuing til Fyelmøte den 17.01.19
 26.02.2019 Førebuing til Fyelmøte den 14.03.2019
 27.05-2019: Førebuing Fyelmøte den 19.06.19
 16.07-2019. Førebuing Fyelmøte den 05.09.2019

HØYRINGSUTTALE/ INNSPEL TIL SAKER (for tekst; sjå under vedlegg I)

Fylkeseldrerådet har i 2019 mellom anna gjeve uttale/ innspel i følgjande saker:

HØYRINGSSVAR:

- I. Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd
- II. Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024
- III. Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og friluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024
- IV. Høyringsvar – Forslag til endringar/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m
- V. Høyringsvar til « Det viktigste først» Prioritering i helse- og omsorgstenesta, mellom anna tannhelsetenesta
- VI. Høyringsvar til namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.
- VII. Høyringsvar til NOU 2019:10 - Åpenhet i grenseland

INNSPEL

1. Fotpleie for dei som har diabetes.
Uttale sendt til Helse- og omsorgsdepartementet, Stortinget sin helse- og omsorgskomiteé, og til eldre- og folkehelseministeren.
2. Innspel til Opplæringsavdelinga om aktivitørfaget.

Vedlegg I

HØYRINGSSVAR
Og
Uttalar frå Fylkeseldrerådet 2019

HØYRINGSSVAR 2019

I Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd

Fylkeseldrerrådet i Hordaland

Kommunal og moderniserings-
departementet
Oslo dep

Bergen den 14. mars 2019

Høyringsuttale – forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd

Det vert vist til høyringsnotat til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personar med funksjonsnedsetting og for ungdom. Sjølve forslaget til ny forskrift er ein del av notatet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland handsama forslaget til ny forskrift i møte den 14. mars 2019 i sak. Fylkeseldrerådet uttalar seg ikkje om punkt i notatet som berre vedgår dei to andre råda.

Høyringsinstansane er bedne om å uttala seg om sjølve forskrifta og språket i forskrifta.

Forskrifta

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at dei tre råda, som no alle er lovfesta, i hovudsak får sams reglar og sams forskrift.

§2

Fylkeseldrerådet i Hordaland er glad for at det både i sjølve høyringsnotatet og i forskrifta blir fastlagt at råda *skal* høyrast i saker som vedkjem dei, og at det *skal* etablerast rutinar som sikrar at råda får sakene *i så god tid at retten deira til innspel* ikkje blir forpurra fordi sakene kjem for seint til råda. Vidare at innspel frå råda *skal* følgja saksdokumenta fram til avgjerdsinstans.

§3

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at det blir slått fast at råda *skal* gjevast tilstrekkeleg sekretariatshjelp. I notatet blir det omtalt kva som naturleg kan liggja i sekretariatshjelp. Synspunkta vert støtta.

Kva med opplæring og vegleing?

I §3 saknar fylkeseldrerådet i Hordaland nokre punkt om opplæring av råda. Det burde, etter vår meining framgå av forskrifta at råda *skal* verta gitt innføring i lovar og reglar, sakshandsaming etc i starten av perioden., slik at det ikkje blir opp til kvar enkelt kommune å avgjera om slik opplæring skal bli gitt.

I høyringsnotatet, pkt 3.4 side 10, vert det opplyst at det er utarbeid vegleiarar og rundskriv for eldreråd. Slikt bør alle råda få, og det bør inngå i materiell for opplæring.

§4

Fylkeseldrerådet i Hordaland er nøgd med at hovudregelen skal vera separate råd, og at samanslåing av eldreråd og råd for funksjonshemma berre skal kunna skje dersom kommunen er så liten at det blir sær sars vanskeleg å få nok folk til råda.

Språket

Språket i forskrifta er etter fylkeseldrerådet si oppfatning klårt og greitt å forstå.

Målform - bokmål eller nynorsk

Under pkt 3.5, målform, på side 10 i notatet, vert det føreslått at ny forskrift skal bli gitt ut berre på bokmål fordi ny kommunelov er på bokmål. Vert dette gjennomført, så vil det vera eit brot på korleis det er no, jfr pkt 3.5 side 10 i notatet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland kan ikkje sjå nokon grunn til å endra språkforma fordi om vi får ei ny forskrift. og sjølv om ny kommunelov er på bokmål. Vi minner om at nynorsk og bokmål er jamstelte språkformer. Vi meiner også at når kommunelova, som er eit mykje meir omfattande dokument enn forskrifta som gjeld råda, er på bokmål, så gir det språkleg balanse at forskrifta er på nynorsk.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

II Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Postboks
5020 Bergen

Bergen kommune
Postmottak.helse.sosial@bergen.kommune.no

Bergen den 22.03.2019

Høyringsvar – Seniorplan for Bergen kommune 2019-2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama høyringsutkastet i rådet sitt arbeidsutval og har hatt forslag til høyringsvar ute til kommentar på e-post til rådsmedlemmene. Høyringsvaret har fått tilslutnad frå medlemmene i rådet.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har lest planen med stor interesse, og ser at det ligg grundig arbeid bak planen. Planen er oversiktleg og grei å setja seg inn i. Boksane med tiltak etter kvart kapittel og lista til slutt med samla oversikt over føreslåtte tiltak, gjer det enkelt å få tak på kva planen ønskjer å få til.

Det er føreslått 38 ulike tiltak i planen, og tiltaka spenner over ulike, men viktige område for å oppleve eit godt liv som eldre innbyggjar i Bergen kommune. Nokre av dei vil kosta pengar, frå hundre kroner til ein million, medan andre kan realiserast utan at det vert gitt ekstra midlar for å gjennomføra dei. Det er ikkje gitt forslag til prioritering mellom tiltaka gjennom dei åra planen gjeld for (2019 – 2024.)

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar:

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar prioriteringsforslag i planen og ein konkret handlingsplan for gjennomføring. I slutten av vårt høyringsvar kjem vi difor med forslag til prioritering.

Fylkeseldrerådet i Hordaland saknar også eit punkt om satsing på sjukeheimar, anna enn det som er nemnt om å opna sjukeheimar for matsservering, mot betaling, til allmeinta. Sjølv om planen heiter seniorplan, og ikkje sjukeheimsplan, så er det interessant for seniorane å vita korleis stoda vil vera når dei kanskje om nokre år vil ha trong for sjukeheims plass. Vil det vera full dekning? Rådet meiner såleis at planen også burde hatt eit punkt om dette.

Kommentarar til enkelte punkt i planen.

Fylkeseldrerådet har i høyringsvaret konsentrert seg om forslag til tiltak som rådet særleg har merkt seg.

Utnytting av ressursar kommunen allereie har

Det er gledeleg at planen legg opp til å utnytta ressursar kommunen allereie har, slik som å opna for at sjukeheimar kan gje serveringstilbod mot betaling til bebuarar i nærområdet, slik til dømes sjukeheimen på Nordnes gjer i dag. Vidare at skulelokale og andre tilgjengelege lokale som kommunen eig, kan bli opna for tiltak for eldre når lokala ikkje blir brukte av andre. Og at kostnad for slik bruk ikkje hindrar at tilbodet blir nytta.

Samarbeid med ulike aktørar

I fleire kapitlar nemner planen samarbeid med andre, til dømes innan forskning, transport, ulike organisasjonar, friviljugsentralane o.a. Fylkeseldrerådet støttar tiltak der ein gjennom samarbeid kan få nytta ressursar betre, også dei ressursane dei eldre sjølv representerer, og oppnå positive resultat til gode for alle.

Samarbeid om transport

Fylkeseldrerådet i Hordaland har over tid vore opptatt av transporttilboda i regionen. Rådet har mellom anna vore i kontakt med Skyss om å få tenlege serviceliner i dei ulike bydelane i Bergen, spesielt i område der endringar i busetnad og servicetilbod ikkje er fanga opp av det ordinære rutetilbodet. Fylkeseldrerådet ser difor positivt på at Bergen kommune vil samarbeide med Skyss om rutenettet for servicebussane og nye måtar å gi transporttilbod til eldre og funksjonshemma utanfor det ordinære rutenettet.

Trafikksikringsplan; vedlikehald og kvileplassar

Planen seier at ein vil vidareføra eldre fotgjengarar som satsingsområde i kommande rullering av trafikksikringsplanen. Det blir særleg nemnt vintervedlikehald og belysning. Det er bra at ein har tanke for korleis det er å ta seg fra om vinteren. Brøyting om vinteren er viktig, men det er like viktig at det er trygt å ferdast på fortau og gangveggar i den ljose årstida. Det er mange døme på dårleg vedlikehaldne fortau og gangområde (hol og ujamne heller), til dømes i bydel Bergenhus. *Generelt vedlikehald av fortau og gangområde bør difor med som eige punkt i rulleringa av trafikksikringsplanen.*

Fylkeseldrerådet støttar at ein kartlegg trong for sitteplassar langs ferdselstraseane for fotgjengarar. For eldre vil kvilebenkar vera velkomen hjelp til å orka å ta seg fram i nærområdet og i sentra (også Bergen bysentrum).

Kommunikasjon og informasjon

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at god kommunikasjon er svært viktig for gode tilhøve mellom innbuarane og dei lokale styresmaktene. Rådet ser positivt på at det skal bli gitt datakurs spesielt retta mot eldre, og *merkar seg at planen samstundes legg vekt på at det framleis skal bli gitt informasjon på «gamlemåten», dvs at ikkje all kommunikasjon og informasjon skal skje digitalt.*

Alternative buformar for eldre

Fylkeseldrerådet finn det interessant og spennande at Bergen kommune vil prøva ut alternative buformer for eldre. Rådet oppfordrar kommunen til ikkje berre å ta kontakt med private aktørar i byggebransjen om slike prosjekt, *men også å venda seg til alle dei store boligbyggelaga i Bergen; BOB, Vestbo, OBOS.*

Eigen seniorkontakt i kommunen

Fylkeseldrerådet ser på dette tiltaket som eit viktig tiltak å få til, sjølv om det er eit av dei tiltaka som krev mest pengar å få gjennomført.

Fylkeseldrerådet foreslår:

Handlingsplan

Dei 38 føreslåtte tiltaka er ikkje prioriterte. Fylkeseldrerådet meiner at det må lagast ein *handlingsplan for gjennomføring av planen*, og som prioriterer dei 38 føreslåtte tiltaka i planen, både for kvart enkelt år og for heile planperioden.

Prioritering

For å koma raskt i gang med å realisera planen, foreslår Fylkeseldrerådet slik prioritering i oppstarten:

1. Tiltak som ikkje krev ekstra midlar og som er enkle og kan koma fort i gang,
 - a. Døme: Utnytta ressursar som kommunen allereie har, og gå i dialog med organisasjonar om samarbeid på ulike område; til dømes med Skyss om serviceliner i bydelane/ utarbeida alternative løysingar etter modell frå andre stader, og tiltak for betre kommunikasjon med innbuarane.
2. Tiltak som krev lite ekstra midlar fordi dei kjem i tillegg til tiltak som allereie er i gang
 - a. Døme: Førebyggjande trafikktiltak for fotgangarar, som betre brøyting og betre vedlikehald av fortau og gangareal.
3. Tiltak som krev noko økonomisk tilskot, men som er viktig for at spesielle område i seniorplanen skal kunna bli realisert.
 - a. Døme: Kampanje for demensvenleg samfunn, utvida tilbod om datakurs for eldre
4. Tiltak som krev større økonomisk tilskot, men som er særskild viktig for å kunna verta gjennomført
 - a. Døme: Tilsetta seniorkontakt i kommunen.

Avslutning

Fylkeseldrerådet i Hordaland vonar at det blir brei politisk oppslutnad om planen, slik at den kan bli gjennomført same kva for politisk styring kommunen får etter kommune- og fylkesvalet i september 2019.

Med venleg helsing
Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

III Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og firluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024

Hordaland Fylkeseldreråd
Her

Hordaland Fylkeskommune
Sogn og fjordane fylkeskommune
www.hordaland.no/anleggspolitikk

Bergen den 28. mars 2019

Høyringsvar til «Felles anleggs- og tildelingspolitikk for spelemidlar til fysisk aktivitet, Idrett og firluftsliv for Vestland fylkeskommune 2010 – 2024

Fylkeseldrerådet i Hordaland har handsama høyringsutkastet i rådet sitt arbeidsutval og har hatt forslag til høyringsvar ute til kommentar på e-post til rådsmedlemmene. Høyringsvaret har fått tilslutnad frå medlemmene i rådet.

Fylkeseldrerådet har konsentrert svaret sitt om kapitel 4.6 «Fylkeskommune kriterier for fordeling av spelemidlar» og kapitel 5 «Handlingsprogram for tiltak.»

Kapitel 4.6

Fylkeseldrerådet støttar at alle kommunar skal få tilskot til minimum eitt nærmiljøanlegg, og at søknader som gjeld tilrettelegging for friluftsliv blir prioriterte på det viset at dei skal kunna få tildeling også første søknadsåret.

Kapitel 5

I innleiinga til dette kapitlet blir det sagt at tiltaka skal realisera visjonen *Fysisk Aktiv Kvar Dag*. Dette er ei målsetting som alle eldre blir rådd til å ha, så Fylkeseldrerådet sluttar seg fullt og heilt til formuleringane i innleiinga til kapitlet. Rådet er sams i at for å oppnå visjonen, så må anlegg for fysisk aktivitet og friluftsliv vera tilgjengelege i nærmiljøet.

For eldre personar er det viktig å vera i fysisk aktivitet for å ha god helse lengst mogleg. Dersom det er mogleg å trimma eller gå tur, lang eller kort, i nærleiken av bustaden, så er det meir sannsynleg at tilboda blir nytta.

Kommentarar til enkelte tiltak i kapitel 5

Fylkeseldrerådet kan slutta seg til alle dei 15 tiltaka som er nemnde, men vil spesielt gi kommentar til enkelte av dei.

TILTAK 2

Her kunne ein tatt med at planar for fysisk aktivitet *skal synleggjera tiltak som er tilpassa eldre*.

TILTAK 3 og 5

Om tilgang til basseng

Etter Fylkesrådet si meining, så bør «vuderast å oppretta» i første line endrast til: «Det skal opprettast eit felles regionalt program for basseng og idrettshallar.....»

Fylkeselderådet er særleg opptatt av tilgang til basseng av to grunnar;

1. *Dei eldre*: Det er anerkjent at symjing er ein aktivitet der ein får brukt svært mange musklar og som også gir god pustetrening. Gymnastikk er ei form for fysisk aktivitet som er lettare å gjennomføra i oppvarma bassengvatn enn på land på grunn av oppdrifta og varmen som vatnet gir.

2. *Dei unge*: Det er viktig at alle born i Noreg lærar å symja, sjølv om dei ikkje bur nær fjord, vatn eller elv. Mange familiar med born reiser både til badeland og til strand og hav i innland og utland. Sjølv under eit uskuldig besøk i eit badeland kan ein koma i ein situasjon der det er bra å kunna symja og vita korleis ein skal koma seg opp av vatnet.

TILTAK 7

Dette er eit godt tiltak som fylkeseldrerådet støttar at også blir gjennomført i tidlegare Hordaland fylke. Slike område bør vera opne for nærområdet etter skuletid.

TILTAK 8

Dette er eit svært positivt tiltak som fylkeseldrerådet støttar fullt ut.

Stien eller vegen fram til slike hytter bør liggje slik til i terrenget og utformast på ein slik måte at også eldre kan ta seg lett fram sjølv om dei ikkje er 100% spreke. Døme på tilrettelegging: Rekkverk i stigningar/ unnabakke, riktig forhold mellom opptrinn og inntrinn dersom det er trapper, slik at dei er lette å gå i, benkar undervegs der ein kan kvile etc.

TILTAK 10, 11 OG 12

Alle desse tiltaka har med kompetanse og kvalitetsoppfølging å gjera. Fylkeseldrerådet er nøgd med at også desse elementa er med i handlingsprogrammet.

Fylkeseldrerådet har sett pris på å vera høyringsinstans for dette politiske dokumentet, og ser fram til å følgja med på korleis handlingsprogrammet vert sett i verk når Vestland fylke skal byrja tilveret sitt.

Med venleg hesling
Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

IV Høring – Forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m

Helse- og omsorgsdepartementet
Oslo dep

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Bergen den

Høring – Forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til «**Høring – forslag til endringer/ justeringar i forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi m.m**»

Fylkeseldrerådet støttar i all hovudsak forslag til endring av forskrift av 25. september 2018, og at §§ 2 og 4 vert oppheva. Når det gjeld forslaga til endringar i § 5, så sluttar vi oss også til desse.

Men vi vil at det vert tatt inn ei presisering: At endringane ikkje må medføra eit dårlegare tilbod for den aktuelle pasientgruppa, eller ha administrative konsekvensar som vil bety noko.

Det er viktig at forslaget vil medvirka til at regelverket for pasientbehandling vert tydelegare, og at det gjer reglane tydelege for pasientane.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

V Høyringsvar til « Det viktigste først»

Prioritering i helse- og omsorgstenesta, mellom anna tannhelsetenesta

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Postboks
5020 Bergen

Helse- og omsorgsdepartementet
Oslo dep

Bergen den 12.04.2019

Høyringsvar – NOU 2018: 16 Det viktigste først

Fylkeseldrerådet i Hordaland handsama høyringsforslaget i sak PS/ XXXXX den 11. april 2019.

Oppbygginga av utredninga frå utvalet

Høyringsdokumentet er svært omfattande. Det er delt inn i fire bolkar. Den første bolken gir bakgrunnsinformasjon, slik som verdigrunnlag i helse- og omsorgstenesta, ei historisk oversikt over kva tidlegare utval har sagt og rådd til om prioriteringar i helse- og omsorgstenesta, tilhøva i andre land, rammene for organisering og finansiering, gjeldande rett og utviklingstrekk. Andre del omtalar prioriteringar i helse- og omsorgstenesta og prioriteringsutfordringar i samhandlinga mellom ulike etatar og nivå. I tredje del blir det gitt forslag til prinsipp for prioritering, og i fjerde del blir prosessar og virkemiddel omtala.

I motsetnad til tidlegare, er dette utvalet bede om også å gi forslag til prioritering innanfor den offentleg finansierte tannhelsetenesta.

Det er positivt at forslag til prioritering innanfor den offentlege tannhelsetenesta er tatt med i mandatet. Fylkeseldrerådet i Hordaland forstår dette som at tannhelse no skal anerkjennast som del av den kroppslege (og mentale) helsa.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har valt å konsentrera sitt høyringsvar om del III: «Forslag til prinsipp for prioritering» og del IV: «Prosessar og virkemidler.»

Om mandatet og økonomiske føringar

Fylkeseldrerådet merkar seg at utvalet har hatt klare føringar for kva økonomiske konsekvensar forslaga deira vil medføra. Dette kjem fram i kapitel 19, side 139: «Utvalget forstår mandatet som at forslag skal holdes innanfor uendrede økonomiske ramar for både statlig sektor og kommunesektoren.»

Fylkeseldrerådet meiner det er uheldig at utvalet i mandatet dimed indirekte har fått føring om å presentera prioriteringsforslag som kan virka innskrenkande i høve til gjeldande rett og praksis.

Om forslaga til kriterium for prioritering

Utvalet foreslår desse kriteria (kapitel 14.7 side 102):

1. Nytttekriteriet

2. Ressurskriteriet
3. Alvorlegheitskriteriet

Utvalet har valt dei same tre nemningane på prioriteringskriteria som gjeld i dag. Alle kriteria har strekpunkt som utdjuper kva kriteriet står for.

I tillegg foreslår utvalet at det skal inn eit nytt strekpunkt om at graden av auka «fysisk, psykisk og sosial meistring» skal inn i vurderinga av eit tiltak.

Fylkeseldrerådet i Hordaland sluttar seg til utvalet si utdjuping av kriteria, Etter rådet si mening er det spesielt viktig at det også skal vurderast om tiltaket vil ha god effekt på den fysiske, psykiske og sosiale meistringa.

I høyringsnotatet vert det understreka at alle dei tre kriteria må sjåast under eitt, slik at ikkje det eine, til dømes ressurskriteriet, slår «knock out» på dei andre.

Fylkeseldrerådet meiner dette er eit godt prinsipp, og sluttar seg til at ein må sjå heilskapen i effektvurderinga av tiltak.

Prioritering i tannhelsetenesta

Det vert nemnt fleire stader i høyringsnotatet at tiltak for å sikra god tannhelse i befolkninga, og reglar for prioritering i tannhelsetenesta, ikkje har vore påakta, og difor ikkje til no har vore omfatta av prioriteringsreglane som gjeld i helsetenesta elles. Utvalet meiner såleis at «Stortinget også bør ta stilling til prinsippene for prioritering i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i den offentlege tannhelsetjenesten.» og vidare at «Stortinget må være seg sitt ansvar bevisst.» (Kapitel 17.1, side 118)

Fylkeseldrerådet støttar desse synspunkta.

Utvalet foreslår at det skal vera same prioriteringsreglar for tannhelsetenester som for andre helsetenester, og at desse reglane - også i tannhelsetenesta - skal leggjast til grunn for avgjerder om behandling.

Fylkeseldrerådet for Hordaland er samd i forslaget om at det skal vera sams prioriteringsreglar for alle helsetenester, inklusiv tannhelsetenesta, men hadde ønskt at førebygging hadde kome med som eit eige strekpunkt i alle kriteria.

Om forslag til virkemidlar som kan koma til å, eller som vil, krevja ressursar

I kapitel 19 nemner utvalet at enkelte forslag til virkemidlar vil kunna krevja ressursar, og nemner gjennomgang av eksisterande regelverk og finansieringsordningar, etablering av nasjonalt kompetansmiljø som kommunane kan støtta seg til i praktisk prioriteringsarbeid, forsøk i enkelte kommunar, forskning, med meir.

Dei virkemidla som her er nemnde, er, etter fylkeseldrerådet i Hordaland si mening både viktige, riktige og naudsynte..

Det er difor bra at utvalet, i same kapitel, peikar på at forslag som utvalet har kome med om å gjennomgå lov og regelverk for å tilpassa dei forslaga til prioriteringskriterium, og å innarbeida konkrete endringar i regelverk, ikkje i seg sjølv vil medføra meirkostnader for staten. Likeins at utvalet i same avsnitt som dette blir sagt, også gir uttrykk for at dei meirkostnadene som fylkesnivå og kommunenivå kan koma til å få, vil gjelda opplæring, rettleiing og andre eingongskostnader i samanheng med endra regelverk.

Fylkeseldrerådet er samd i dei synspunkta som utvalet her gir uttrykk for, av di oppdatering av lov- og regelverk og opplæring og rettleiing av arbeidstakarar er normale og forventa oppgåver for statlege og kommunale verksemdar.

Fylkeseldrerådet vonar difor at desse forslaga til virkemidlar ikkje blir lagde til sides av økonomiske grunnar.

Om enkelte punkt i utvalet si utgreiing

Brukarar og pårørande

Det er positivt at utvalet i eit eige kapitel (kapitel 17) har omtalt medverknad for brukarar og pårørande og deira rolle.

Eigenandelar

Utvalet har drøftingar omkring ordninga med eigenandelar, men har valt å ikkje vilja koma med forslag om eigenandelar som verkemiddel i helsetenesta. Fylkeseldrerådet i Hordaland har forståing for dette.

Førebygging

Fleire stader i utvalet si utgreiing blir førebygging nemnt, og at lova om helse- og omsorgstenester framhevar at helsetiltak ikkje berre er å handsama skade som har skjedd, men å førebyggja at skade skjer.

Fylkeseldrerådet i Hordaland er opptatt av at det er betre å førebyggja at helseskade skjer, enn å setja inn store og kostnadskrevjande tiltak etter at skaden har skjedd. Førebyggjing kan spare ressursar på lengre sikt!

Førebygging i tannhelsetenesta

Fylkeseldrerådet i Hordaland meiner at førebyggjande tiltak i tannhelsetenesta for den vaksne del av befolkninga er like viktig som førebyggjande tiltak i andre helseområde.

Fylkeseldrerådet har tru på at førebyggjande tiltak i tannhelsetenesta er bra fordi det kan hindra store utbetringkostnader seinare og også spare den enkelte for både fysiske og psykiske plagar og smerter. Fylkeseldrerådet meiner difor at førebyggjande tiltak for å sikra god oral helse hos eldre bør få meir merksemd.

Fylkeseldrerådet er likevel på det reine med at det trengst meir kunnskap om effekten av ulike tiltak. *Rådet er difor samd i det utvalet seier om trong for meir kunnskap og forskning om effekten av ulike tiltak, både innanfor oral helse og anna helse. (kapitel 16.1)*

Når det gjeld kriteriet om alvorlegheit, nemner utvalet at foreininga for tannlekjarar har uttrykt at «alvorlighetskriteriet ikke uten videre er like anvendelig for tjenester med sterk vektlegging av forebyggende og helsefremmende arbeid.» (kap 14.1, side 95).

Fylkeseldrerådet vonar at omsyn til graden av førebygging i eit tiltak vil vega tungt i dei avgjerdene som vert tekne.

Manglande samordning

I kapitel 18.2.4 peiker utvalet på at dagens praksis har uheldige konsekvensar fordi prioriteringskriteria ikkje er samordna i dei tre helseområda spesialhelsetenesta, helse- og omsorgs- og tannhelsetenesta. Prioriteringsreglane for rett til kjeveortopedisk behandling blir nemnde som døme. Utvalet føreslår at ein må gå gjennom lover og regelverk med tanke på opprenking.

Fylkeseldrerådet meiner at utvalet har gitt gode døme på uheldig praksis og uheldige tolkingar i dag, og er samd i at regelverket bør bli gjennomgått.

Sluttkommentar

Fylkeseldrerådet i Hordaland har tolka høyringsnotatet som at utvalet legg særleg vekt på å oppnå:

- sams kriterium for behandling i alle helsetenestene inklusiv tannhelsetenesta
- at ein i vurderingane før avgjerder vert tekne, også skal ta omsyn til effekt for både fysisk og psykisk helse, og om tiltaket vil gi auka grad av meistring.
- At det vert gitt god opplæring og rettleiing i forståinga av prioriteringskriteria for å sikra sams praksis i alle helseområda
- at ein må gå gjennom lover og regelverk for å unngå motstridande tolkingar og praksis
- at kriteria vert innarbeida i relevante lover og forskrifter

Fylkeseldrerådet i Hordaland støttar målsettingane til utvalet, og er samd med utvalet i at arbeid med tilpasningar i lover og forskrifter og opplæring og rettleiing ikkje kan verta sett på som å gå ut over dagens økonomiske rammer.

Men førebygging saknast som kriterium

Førebygging burde etter rådet si meining vore eit underpunkt i alle dei tre hovudområda alvorgrad, ressursar og grad av nytte. Rådet viser til at førebygging er svært viktig i tannhelsepleia og også for å hindra uønskt forverring av alvorlege kroniske sjukdomar som til dømes diabetes.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Gunda Falao Sparre
Leiar

VI Høyringsvar til namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland
Agnes Mowinckelsgt 5

Hordaland Fylkeskommune
Samferdselsavd.
Pb 7900
5020 Bergen

Bergen den august 2019

SAK: Høyringsvar om namn på haldeplassar og tunnelar langs Bybanen til Fyllingsalen.

Fylkeseldrerådet i Hordaland viser til invitasjon til å ytra seg om føreslåtte namn på haldeplassane på den framtidige Bybanen til Fyllingsdalen. Høyringsfristen er 31. august 2019.

Fylkeseldrerådet i Hordaland skal ha sitt første møte til hausten den 5/9-2019, og kan difor ikkje formelt handsama høyringsnotatet. Men høyringsnotatet blei handsama i Arbeidsutvalet den 15/7-2019, og forslag til høyringsvar blei sendt medlemmene i Fylkeseldrerådet på e-post til godkjenning. Alle medlemmene har pr. e-post godkjent formuleringane nedanfor som rådet sitt høyringsvar.

Fylkeseldrerådet i Hordaland har tidlegare engasjert seg i kva namn *buss*haldeplassane rundt Haukeland Universitetssjukehus og Haraldsplass Diakonale Sjukehus har. Rådet skreiv den 9/11-2017 eit brev til Skyss om dette, der rådet gav uttrykk for at namnet Statsarkivet måtte bli endra til Haukeland og Haraldsplass sjukehus, altså at begge namna var med. Rådet har sidan 2017 ikkje endra syn på at det må gå fram av namnesetting på haldeplassar i området at det her ligg to sjukehus «tett i tett», og ikkje berre eitt.

Når det gjeld Bybanen, så vil det bli berre eitt stopp i området Årstad, medan det i dag er to busstopp (Statsarkivet og Haukeland nord.)

I høyringsnotatet blir det føreslått at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass, skal vera Haukeland sjukehus, altså framleis berre namnet på det *eine* sjukehuset som ligg til haldeplassen. Dette trass i at Haraldsplass Diakonale sjukehus er lokalsjukehuset til alle bydelane i Bergen kommune som ligg frå og med Bergenhus bydel og nordover. Haraldsplass Diakonale Sykehus er også lokalsjukehus for kommunane i Nordhordland. Fylkeseldrerådet vil også nemna at Haraldsplass Diakonale sjukehus har

geriatri som sitt spesialområde, og at det difor vil vera mange eldre (og deira pårørande) som vil ha ærend på Haraldsplass.

I svaret frå Skyss på Fylkeseldrerådet i Hordaland sitt brev av 9/11-2017, blei det hevda at det ville vera for tungvindt å ha to (eigen)namn på same haldeplassen, altså Haukeland og Haraldsplass sjukehus. Ut frå den argumentasjonen, og for å gjera det enkelt, *føreslår Fylkeseldrerådet i Hordaland primært at namnet på haldeplassen ved sjukehusa Haukeland og Haraldsplass brukar stadnamna **Haukeland- Haraldsplass**, sekundært at namnet blir berre **Sjukehusa**.*

Vårt primære forslag vil angi staden, og skulle være tilfredsstillande for både Haukeland sjukehus og Haraldsplass sjukehus. Vårt sekundære forslag seier at dette er haldeplassen for dei to sjukehusa som ligg her. Begge dei alternative namna som vi føreslår, vil gjøra det klart at dette er haldeplassen ein skal gå av for å koma til sjukehusa Haukeland og Haraldsplass.

Fylkeseldrerådet har ikkje kommentar til dei andre namna som er føreslått på Bybanestoppa til Fyllingsdalen.

Med venleg helsing
Hordaland Fylkeseldreråd

Gunda Falao Sparre
Leiar

VII Høyringsvar til NOU 2019:10 - Åpenhet i grenseland

ANDRE UTTALAR:

1. Fotpleie for dei som har diabetes

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Helse-og omsorgsdepartemenet

Bergen april 2019

Fotpleie for dei som har diabetes

Fylkeseldrerådet i Hordaland vil gjera departementet kjent med at folk har vendt seg til oss for å gjera oss merksame på at fotpleie for diabetikarar etter reglane som gjeld i dag, ikkje er omfatta av refusjonsordningar eller eigenandelar som for til dømes legebesøk.

Som kjent er diabetes ein kronisk sjukdom som kan ha fatal utvikling dersom ein ikkje passar på. Det er særleg viktig å passa på føtene, og det er rådd til å ha fotpleie kvar sjette veke som eit førebyggjande tiltak. Mange eldre blir råka av diabetes 2. Ein time hos autorisert fotterapeut kostar i dag omlag 700 kroner. Dette er mykje pengar, særleg for ein minstepensjonist. Det vert ikkje gitt tilskot frå folketrygda.

Fylkeseldrerådet i Hordaland oppmodar helse- og omsorgsdepartementet til å leggja fotpleie for diabetikarar inn under forskrift for dekning av utgifter, (jfr forskrift for fysioterapi), slik at slik naudsynt fotpleie blir dekt av folketrygda.

Med venleg helsing

Fylkeseldrerådet i Hordaland

Kopi: Stortinget sin komite for helse- og omsorg
Familieministeren

Vedlegg II

Konferanse for dei kommunale eldreråda i Hordaland Bergen 6. – 7. november 2019

(Innleiarar under tema eldreråd presenterer seg, var

Vedlegg III

**Vestlandskonferansen 2019
Solstrand Hotel og Bad, Os, 7.-8. mai 2019**

Vedlegg IV

Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd, Skien 20.-22. mai 2019

